

2000. III. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

DEBRECENI POZSGÁS-TÁR

**RECEPTACULUM SUCCULENTARUM
DEBRECENIENSE (HUNGARIA)**

ISMERTETTERJESZTŐ FOLYÓIRAT

1. A Jardin Exotic bejárata

Fotó: Buglyó Péter

2. *Neobuxbaumia polylopha* a hegyoldalban

Fotó: Tóth Norb

3. Monacói panoráma

Fotó: Tóth Norb

Tenni akarástól „megterhelten”

Zusammenfassung: Der Chefredakteur und Vereinpräsident lobt die Kakteenausstellung im August und betont dabei, dass dieses Programm schon eine Tradition in Debrecen hat. Er schreibt über die mögliche Erfolglosigkeit des Herausgebens des in diesem Jahr geplanten Wandkalender, dann stellt er kurz die Absichten der jetzt erkennbaren Zusammenstellung der Artikel dar.

Abstract: The editor-in-chief appreciates the exhibition organized in August and emphasizes that Debrecen has got an old tradition in this field. He writes about the possible failure of the publishing of the wall calendar on cacti this year. He gives a short description why these articles are arranged in this way and writes about the start of the initial new column.

Túl beteljesült célokon, megvalósított kiállításon, újabb és újabb feladatok bukkannak fel a létnek nevezett folyamban. Szándékunk, jóakaratumk sokszor megtorpan a nem várt sebélyeken, és újabb „dagályra” vár. Jó érzéssel fejeztük be kiállításunkat, megköszönve mellettünk érző látogatóink, gyűjtőtársaink, vendégeink elismerő szavait, de levonva a tévedéseinkből eredő tanulságokat is. Viszonylag fiatal egyesületünk, de nem csak fiatal tagokkal résztvevő és rendező társaink egy része számos korábbi kiállítást is látott -- akár a nevezetes 1975-ösre is gondolhatunk --, s talán ilyen, nem lebecsülendő tapasztalatok, vagyis az erőteljes debreceni kaktuszos élet - a hatvanas évektől a kilencvenes évekig terjedő -- előzményével, nem először alkotója ilyen rendezvénynek. Még egyszer köszönöm mindenkinek, aki bárhogy is, de ennek az eseménynek a sikerén munkálkodott! (Jó érzésünk ebből a mostanában ritkán tapasztalt, közös akaratból is fakad, azt hiszem, mindnyájunkban.)

Terveinkben az apályt nem is az előbbieket jelenthetik mostanában, hanem a már nyomdailag előkészített naptárunk, amelynek kiadására sajnos, úgy tűnik, nem gyűlik össze a megfelelő példányszámban megrendelés! Teljességében ez évre sem mondtunk le róla, de jövőre mindent megteszünk a kinyomtatás sikeréért. (Ha az idén a feltételek létrejönnek -- mint később írjuk - természetesen kiadjuk.)

Néhány szóval e harmadik számunkról. Most is folytatjuk a megszokott felépítésben rovatainkat, sorozatainkat, de igyekszünk kimeríteni tapasztalatainkat a tápoldatokról is, egyre több aspektusból megközelítve az előtérbe került tápanyag utánpótlási módszert. A sziklakert építésének újabb oldalait is igyekszünk felvillantani, nem ismétlésképpen. Új rovatunk a kezdő kaktuszosoknak próbál ritkábban taglalt körülményekhez és teendőkhöz tanácsot adni, amelyet az elkövetkező számokban szeretnénk a nemzetségre, fajokra, lebontott önbeporzás, valamint a pozsgás életmód és a rendszerezés kapcsolatának kérdéskörével kiegészíteni.

Végezetül kívánok minden olvasónknak folyóiratunk remélhetőleg kellemes lapozgatása mellett a teletetéshez jó előkészítő tevékenykedést, a növényeknek pedig sikeres telelést.

Egy parányi hercegség hatalmas sziklakertje

Zusammenfassung: Der Autor fasst seine Reise vor drei Jahren in den botanischen Garten namens Jardin Exotic in Monaco, der über fantastische Sukkulenten verfügt.

Abstract: The writer of this article summarizes his trip and visit to the botanical garden named Jardin Exotic in Monaco, which has a plenty of marvellous and splendid succulents.

Bizonyára jó néhány olvasóban felmerül a kérdés a fenti címet megpillantva, hogy vajon nyomdahiába történt - e, vagy esetleg szándékos turpisság esete forog fenn!

Nos, azok a gyűjtőtársak, akiknek volt szerencsájük ellátogatni Európa eme talán leghíresebb egzóta kertjébe, valószínűleg egyetértenek velem.

Hogy pontosítsunk, a monacói Jardin Exotic botanikus kertről van szó. Három évvel ezelőtt sikerült eljutnom a sokak által Dél-Európa gyöngyszemének nevezett mini államba.

Indulás előtt természetesen tájékozódtam a helyi nevezetességeket illetően, és képzeletbeli listámon rögtön az első helyre került a botanikus kert, köszönhetően meg rögzött kaktuszos énemnek, bár így utólag visszagondolva, a többi látványosság - kasszinók, tengerészeti múzeum stb. – nem sokkal marad el az élről. Autóbusszal vágunk neki a hosszúnak ígérkező útnak, amely valóban az is volt. Az igencsak kemény utazásnak aztán később meglelt a jutalma, hiszen az Alpok, majd a hegylánc mögött hirtelen előbukkanó Földközi-tenger a csodálatos tengerparti városokkal, vad öblökkel és egyéb természeti szépségekkel alaposan kárpótolt bennünket, s egyszersmind soha el nem felejthető élménnyel ajándékoz meg.

Az olasz-francia határt elhagyva, amely manapság már csak szimbolikus jelentőségű, szinte tapintható volt a várákozás feszültsége, ami azt hiszem, teljesen érthető hiszen ki ne akart volna mielőbb elmerülni ebben az azúr színű csodavilágban! Az autópályáról letérve, végre megpillantottuk utazásunk végállomását, a Monte-Carlót. Mondanom sem kell, hogy a város pazar látványt nyújtott a hegyoldalból letekintve. Buszunk sikeres parkírozása után, mely az óriási kirándulóforgalom láttán derekas cselekedet volt, elindultunk felderíteni a hercegséget.

Első utunk a tengerészeti múzeumba vezetett, és kis túlzással majdhogynem ott ért véget, mert a rengeteg látnivaló alapos megtekintésére egy teljes napot lenne érdemes áldozni. Megjegyzem, hogy aki ellátogat a városba, feltétlenül térjen be ide mert életre szóló élményben lehet része, bár a belépő a mi pénztárcánknak egy kicsi

borsos (60 FF). Miután kicsodálkoztuk magunkat a tergek hihetetlen élővilágán, felsétáltunk a várba. A gyalogút átvezet egy kisebb botanikus kerten-parkon, melyben szépen rendezett ágyásokban virított a sok egynyári és évelő növény. Itt-ott feltűnt egy pár pozsgás is, főleg Agavék és Yuccák, a kaktuszokat Cereus-fák, nagy testű Opuntiák és néhány „kisebb termetű” Echinocactus grusonii és különféle Ferocactusok képviselték. A vár és a hercegi palota megtekintése után összegyűjtöttük az erőnket, hiszen ahhoz, hogy eljussunk a számomra legkedvesebb úti célunkhoz, jó pár száz-méternyi szintkülönbséget is le kellett győznünk a közel negyvenfokos hőségben.

Még odahaza rengeteget töprengtem azon, hogy miként fogok eltalálni a Jardin Exotic-hoz, kis idő elteltével azonban már világos volt, hogy feleslegesen aggódtam. Ugyanis minden kereszteződésnél útbaigazító táblák álltak, jelezve a helyes útirányt; megjegyzem, ezek nélkül talán háromszor annyi időbe telt volna eljutnunk a kertig, köszönhetően a sok zezugos, serpentinzerű, erősen emelkedő utcának. Mire elértük célunkat, úgy éreztük, hogy egy plusztűdő jól jönne. És, mint az lenni szokott, a látvány ismét kárpótolta minden fáradságot. Rögtön a bejárati előtti téren a sziklafalból Aloek és Yuccák meredeztek, szép nagy Opuntia violacea és *O. chlorotica* bokrok süt-kéreztek a verőfényes délutánban.

A monacói Jardi Exoticot egyébként II. Lajos herceg alapította 1895-ben. Ekkor kezdődött az a nagyszabású építőmunka, melynek során ösvényeket és hidakat alakítottak ki a hegyoldalban. A kert területe kb. 11 500 m², és évente 2400 órán át süt a nap, mely lehetővé tette egy ilyen virágzó pozsgásparadicsom létrehozását. Belépő -jegyet váltottunk (az ára: felnőtt 40 FF, a gyerekjegy 18 FF) mellyel nem kaptunk semmilyen tájékoztató füzetecskét, bár szerintem ez elvárható lett volna egy ilyen névű botanikus kerttől. E helyett be kellett érünk egy pénztárgépcímkevel emlék gyanánt. Ahogyan a pénztárt elhagytuk, földbegyökerezett a lábam bár az igazi ámulat csak ez után következett. Közvetlenül a bejáratnál hatalmas pozsgáságyást pillantottam meg, benne óriási termetű Aloékkal, sárkányfákkal, többméter magas *Cereus peruvianus* forma *monstrosus*-szal, egy palacktörzsű vagy inkább tövises hordótestű „fával”, mely teljesen ismeretlen volt számomra. (1 sz. kép) Mázsás *Echinocactus grusonii*-k, *Ferocactus wislizenii*-k *Cereus peruvianus* fákkal köztük pedig alacsony termetű egyéb pozsgásokkal, több *Aeonium* fajjal, dekoratív *Crassulák*kal, szúrós *Euphorbia milii* bokrokkal és gyönyörű egynyári virágokkal telítve. A sokkoló kezdet után a látvány, ha lehet még fokozni rátett egy lapáttal. A kis tér végén letekintve a szakadékba, egy valóságos kaktuszbirodalom volt látható, kiegészülve a nem kevésbé gyönyörű monacói panorámával. Nem tűlzás azt állítani, hogy talán – legalábbis szerintem – ez a város egyik legszebb pontja, hiszen innen az ember rálát az egész öbölre, a kikötőre, a pompás palotákra, erre az egész ember teremtette csodára. (2 sz. kép) Ezek után érthető, hogy a fényképezőgépek szünet nélkül csattogtak. Még időben kapcsoltam, spórolnom kell a filmekkel, hisz lesz itt még látnivaló bőven. Majd elmerültem, pontosabban leereszkedtem a kaktusztengerbe. (6 sz. kép) A hegyoldal tetejéből egy korláttal biztonságossá tett kikövezett ösvényen lehet barangozni a sziklás labirintusban. A kert alapítói, tervezői nagyon esztétikus munkát végeztek, ennél szebben már csak a természet képes építeni. Hiszen a több mint 5 méter magas *Neobuxbaumia polylopha*, *Trichocereus paco* és egyéb oszlopos növények úgy simul-

nak bele a sziklás hegyoldalba, mintha Isten oda teremtette volna őket. (3 sz. kép) Sok helyütt a már fává nőtt *O. ficus -indica*, *O. tomentosa*, *O. leucotracha*, *O. robusta* tövek koronái összeborulnak az ösvény fölött rendkívüli érdekes látványt nyújtva. Törzsük olyannyira elfásodott, hogy az ember könnyen hihetné akácfatörzsnek is, persze csak akkor, ha nem néz fel a fiatal, virágok és termések tömkelegétől terhelt „medvetalpakra”. A beültetett növények fajgazdagsága megdöbbentő, nem csak nagy testű oszlopos és medvetalp kaktuszok, hanem Mammillariák, Echinocereusok is feltűntek az óriások árnyékában. Külön említésre méltó a közel két méter átmérőjű *Mammillaria compressa*, *M. parkinsonii*, *M. geminispina*, *Ferocactus robustus*, *Morawetzia sericata*, az utóbbi nagyon tetszett az orgonasípszerűen fejlődött fehér pamacsos mini oszlopaival. Megkapó látványt nyújtott a kb. három méter átmérőjű *F. robustus* telep mely tele volt sárga virágokkal és termésekkel; hazánkban ritkán látni virágzó példányokat. Különbféle *Aloe* bokrok, jópár méteres *Euphorbia* tövek és más alacsonyabb termetű pozsgások törték meg a kaktuszok hegemoniáját. Persze nem hiányoztak az *E. grusonii* egyedek sem; az egész kert területén megtalálhatóak kisebb nagyobb számban és méretben. Jó néhány közülük ontotta a virágokat, és feltűnt, hogy sok köztük az erősen sarjadó példány, melyek valószínűleg valamilyen sérülés következtében váltak sokfejűvé. (4 sz. kép)

Apropó, sérülés! Ha már az egész térségnek igen kedvező az időjárása télen is, mert az Alpok elzárják a hideg levegő beáramlásának az útját, azért előfordul, igaz, ritkán, enyhe fagy, illetve hó is. Ekkor jutott eszembe a még idehaza látott TV- műsor, mely a kert dolgozóinak áldozatos munkáját mutatta be a hirtelen lehullott nagyobb mennyiségű hó miatt. Érdekességképen csak annyit, hogy a több méter magas oszlop kaktuszokra ugyanúgy szövetcsuklyát húztak, mint a grusoníkra. Sajnos sokszor hiába, ezt én is tanúsíthatom az idősebb növények sérüléseit látva. Nem tudom - van e köze az időjáráshoz, de rengeteg *crinata* növekedésű növényt láttam nagy fajsámban. Hogy csak egy párat említsek: *Cylindropuntia* fajok, *Myrtillocactus* geometrizans, *Neobuxbaumia polylopha*, *Cwereus* fajok, *Polaskia chichipe*, *Cleisto-cactusok* a teljeség igények nélkül. Sokuk legalábbis számomra meglehetősen szokatlan látványt nyújtott. (5 sz. kép) Találhatók olyan példányok is, melyek két méter magasán kezdnek el *crinata* - szerűen fejlődni.

A botanikus kert területén amolyan ráadásként található egy cseppkőbarlang, amely hasonló a mi aggteleki barlangunkhoz. Sajnos időnk rövideje miatt nem mentünk be, de az ajándékboltban kirakott fényképek tanulsága szerint érdemes meglátogatni eme látványosságot, főleg, ha a látogatók közt olyanok is vannak, akik nem csak a pozsgások iránt érdeklődnek vagy éppenséggel fogyóban van a türelmük kaktuszos barátaikkal szemben. A barlang 1950 óta látogatható csoportos túrák keretén belül, amelyek 35 percesek és az odabent uralkodó állandó 18 fokos hőmérséklet üdítően hat meleg napokon a kertet látogató turistákra.

Kis csapatunk legtöbb tagja fáradtan üldögélt az óriások árnyékában lévő padokon, ám én ezt luxusnak tartottam, és tovább portyáztam a fényképezőgép leendő áldozatait.

között. Most nyílt rá lehetőség, hogy apróságokra is odafigyeljek. Ilyen volt például a *Myrtillocactus geometrizans* termése. Idehaza még soha nem láttam virágozni egyetlen példányt sem, gyümölcsét éppen ezért nem ismertem. Nos, úgy kell elképzelni, hogy a szártag összes areolájából egyetlen apró virág nyílik a keletkező termés pedig bordó színű, egy cm átmérőjű kis gömb, hasonlít egy szőlőszemhez és egy darab viszonylag nagy magot tartalmaz. Sok helyütt tiszta ragacs volt a járda a lehullott termésektől.

Sajnos negatív észrevételem is volt, mégpedig az, hogy az egyes növényfajok mellett nagyon ritkán lehetett névtáblát találni. Időnk rohamosan telt, a záróra is közeledett, ezért lassan a kijárat felé vettük az irányt. Aztán ráadásképpen belebotlottunk egy *Ferocactus*os ágyásba, amelyben bosszúságomra egy darab névtábla sem volt! Pedig legalább tíz olyan fajt láttam, amelyek eltértek egymástól, és nem sikerült pontosan beazonosítanom őket. Ugyan itt található egy bemutató jellegű növényház, melyben a nagyon kényes, melegigényes kaktuszokat tartották. Megtalálhatók itt a teljesség igénye nélkül a *Melocactus*, *Ubelmannia*, *Discocactus*, *Ariocarpus*, *Astrophytum* néhány hatalmas, gyönyörű példánya, mindegyik névvel ellátva. Volt egy pár chilei növény is, a legszebb persze a *Copiapoa cinerea* teljesen hamvas-kék egyede volt. Az óriási *Mammillaria* nemzetség is képviselte magát egy pár virágzó növényvel. Ezután az unikum után valóban a kijárat felé vezetett utunk. Ott utoljára hosszú pillantást vettem a pozsgásparadicsomra, de jó volna még egyszer a kaktuszkedvelők Mekkájába eljutni, ahogy később elneveztem magamban a *Jardin Exotikot*. Már az utcán gyalogoltunk, amikor egyik útitársam felhívta a figyelmemet az út másik oldalán lévő óriási üvegházakra. Amennyire be lehetett látni, telis-tele volt nagy testű gömbkaktuszokkal. Azt azonban már nem sikerült kideríteni, hogy oda be lehet-e jutni. De talán majd legközelebb hosszabb időt sikerül eltöltenem a városban, hogy még több mindent fel tudjak fedezni és talán megosztani a gyűjtőtársakkal, olvasókkal.

És akik vásárolni is szeretnének - összekötvé a kellemet a haszonnal - azok számára tudom ajánlani a Monacói Kaktusz Expót, melyet minden évben pünkösd hét végén rendez az Amatőr Szukkulensgyűjtők Nemzetközi Szervezete (A IAPS). Ilyenkor az óriási kaktuszvásár mellett különféle konferenciák is zajlanak. A pozsgások mellett orhideák is megtalálhatók az expón ez alatt a három nap alatt.

Írásom zárásaként hadd buzdítsak mindenkit, aki Monacóban jár, ki ne hagyja a *Jardin Exotic Botanikus* kertet, mert egy felejthetetlen élménnyel lehet gazdagabb!

Ezúton is szeretnék köszönetet mondani Buglyó Péter gyűjtőtársamnak az értékes segítségéért.

Tóth Norbert
Debrecen

British Cactus & Succulent Journal 2000/2

Az angol folyóirat ez évi második száma A. Hart cikkével „Khorixastól Kamanjabig, Damaraföld” címmel kezdődik, aki beszámol néhány drámai életkörülményű növényvel való találkozásról, néhány napos útján Namíbiában. Többek között eredeti, mostanában még szárazabb élőhelyén látjuk *Sesomothamus geurichii* (Pedaliaceae) nevű cserjét, *cyphostomma** *cramerianus* C. uter *Pachypodium lealii* subsp. *lealii* *Adenia pechuelii* nevű törzsszukkulens növényeket. ♦ Az *Oroya* nemzetség Br. & R. -ről ad néhány oroyai, élőhelyi megfigyelést G. Charles, és nagyszerűen illusztrálja, hogyan különülnek el a különböző magasságú andoki termőhelyeken a változatok és fajok, de a virág-színváltozatok is! (Több kiváló fénykép is bizonyítja ezt.) ♦ Gordon Rowley és Keith Mortimer elismeréssel és kegyelettel adózik Werner Rauh professzornak, aki a huszadik század egyik legkiemelkedőbb, pozsgás növényekkel foglalkozó tudósa volt, s aki sajnálatunkra 2000. április hetedikén eltávozott közülünk nyolcvanhét éves korában. ♦ „*Gasteria croucheri*, Zulu-föld mágikus impunduja” címmel ad N. Crouch, G. Smith, R. Symmous és M. Tomalin néhány védelmi megjegyzést a fenti fajra, amelyben olvasható a mágikus sajátságairól írt vitájuk, amelyet a zuluk tulajdonítanak e növénynek. A publikáció végén részletes receptet adnak a faj ivaros és ivartalan szaporításáról! ♦ P. Berresford bemutatja a virágzó *Echinocereus pensilis* amely nem egy szokványos faj, így a gyűjteményekben legtöbbször *Morangaya pensilis* néven látható. ♦ A kérdések és az angol egyesületi hírek után a könyvespolc rovatban M. Sajeva és M. Costanzo könyvének ajánlatáról olvashatunk. „Pozsgások II.-Új képes szótár” címmel, amelyet az amerikai lap kivonata követ. ♦ Dave Brewerton „R.H. Compton a rendkívüli botanikus” című cikkében visszatekint annak az angol embernek az életére, aki Dél-Afrikában kutatott és számos növényt fedezett fel, amelyek manapság szukkulens gyűjteményekben ismertek. Néhány felvételen láthatjuk két, általa felfedezett pozsgásfaj alig negyed négyzetmérföldnyi élőhelyét, az ún. Compton sarokban, amelyet két nagy forgalmú autótút vesz körül, veszélyeztetve azokat. ♦ R. Stephenson bevezet minket egy új szabadtéri pozsgáskertbe Gran Canaria szigetén. „*A Cactuldea* – egy új Kanári-szigeti kert hőmeve” című írásához több szép fotó is társul. ♦ „*Agave attenuata* és néhány új cultivar.” címmel C. Walker közli a különbséget a mexikói *Agavék* között és nevet ad két megdöbbentően szép kultivált formának (fajtának). ♦ J. Arnold bemutatja az *Echinocereus triglochidiatus* subsp. *majavensis* élőhelyén. ♦ „*Conophytum roodiae* és rokonai” a címe T. Smale írásának, amelyben megvitatta a *Conophytum* fajok rendszerezését, azok közül is a *Cylindrata* szekciójét, majd górcső alá veszi a *C. roodiae* fajkomplexumot. (Remek eredeti termőhelyi fotók is illusztrálják e művet.) ♦ Ernst van Jaarsveld aktuális védelmi helyzetét vázolja fel a *Saphesia flaccida* (Aizoaceae) nevű veszélyeztetett pozsgás növényfajnak, amely munkálatokat az angol egyesület védelmi alapítványa finanszíroz.

Oltás Echinopsis oxygona-hibridekre

Zusammenfassung: Der Autor teilt mit den Lesern seine Propfungsweise, wobei er 1-2jährige Sämlinge propft auf die im Titel genannte Art, dann nach 1-2 Jahren pflanzt er das Pröfpling tiefer.

Abstract: The author writes about his methods of grafting the 1-2 year old seedlings on the specimens of the species mentioned above. 1-2 years later he plants these understocks deeper in the soil.

Az alábbi sorokban az Echinopsis oltások gyakorlati hasznáról szeretnék pár szót ejteni. Sokan egyetérthetnek velem abban, hogy tartós alanyként nemigen jöhet szóba semmilyen korában. A „nemes” - főleg a teletetés ideje alatt - hamar „kizsarloja”, továbbá a tenyészcsúcs elvesztésével erőteljesen sarjad. Mégis egy olyan alkalmazását említeném meg, melyben szinte utólérhetetlen és hasznos lehet azoknak is, akik egyébként elvből nem oltanak.

Ismernük a Pereskiopsisok áldásos tulajdonságát, mely alkalmassá teszi őket arra, hogy egyszerű módon, rögzítés nélkül oltunk rájuk magoncokat, és hogy gyorsabban nyerjünk magvetésünkből növényeket. Elég itt Augusztinyi Béla bácsi 5 hónapos virágzó Ariocarpus kotschoubeyanus var. albiflorus-ára gondolnunk (viszi a pálmát), vagy helyi gyűjtőtársam, Juhász Viktor másfél éves Discocactus albispinus-ára, mely tavasszal kihozta cephaliumát és virágba borult. Vagy a Melocactus matanzanus-ára, mely kétéves korára elérte végső nagyságát és szintén most küszködik” a cephaliummal. Persze kevés az ilyen eset, és még ritkább, ha torzulás nélkül sikerül ezt elémünk. Ismert az is, hogy a Pereskiopsis-ra kis sarjacskákat is oltunk, de ennek megfogánása már kritikusabb a kissé nehézkes rögzítési módok miatt. És itt kap szerepet a mi Echinopsis-unk.

Kicsit mostoha, a többi kedvenc kaktusz mellett megtűrtként tengette életét nálam évekig egy Echinopsis oxygona. Lelkiismeret-furdalással tekintek vissza erre az időszakra, mivel – anno kezdőként első növényeim közé tartozott és elsőik között is virágzott. Három éve Almási Zoltán barátomtól lestem el azt a praktikát, mely visszaállította iránta való megbecsülésemet.

Utolérhetetlen segítséget nyújt szinte bármilyen, a végsőkéig összeaszott, reménytelen sarj megmentésében, továbbá Pereskiopsis alanyon nevelt, túlsarjadtt „nemes” bizonytalan gyökerezésű hajtásainak felnevelésében. Előszeretettel alkalmazom olyan esetekben is, ha gyengécske, kétes életképességű, 1-(2) éves magoncokat szeretnék helyrehozni, vagy ha nagyon lassan induló faj kezdeti ritmusán szeretnék lendíteni (pl.: Lophophora, Epithelantha, stb.).

Technikám a következő:

Legalább 4 cm magas E. oxygona-kat használok 4-es cserépben. (Bár inkább mondanám azt, hogy a hosszabb tövisű hibridek, mivel tiszta E. oxygona-ról már nem nagyon van értelme beszélnünk. A szintén gyakori E. eyriesii - bár itt is inkább rövid tövisű hibrideket említenék - nem alkalmas, tapasztalatom szerint a ráoltott sokkal hamarabb feléli, a telet pedig alanyként még rosszabbul viseli). A 4 cm-nél kisebbek még nem elég erősek a szép neveléshez, nagyobbakra pedig nincs szükségünk a művelet célját tekintve, sőt ahogy azt a későbbiekben majd látjuk, kifejezetten akadályozna minket. Az oltandót a szokásos módon készítsük elő az oltáshoz. Körbefaragnunk nem szükséges, és abban az esetben, ha mentésre váró, fonnyadt hajtást akarunk oltani, nem is lehetséges ezt elvégezni. Az alany felső 1/4 -1/3 részét kell levágnunk, függően

attól, milyen átmérőjű edénynyalábra van szükségünk. A szokásos módon, enyhén rézsűsen megfaragjuk. Ha készen állunk az oltásra, előtte még készítsünk egy friss metszlapot, főleg az alanyon, mert a rézsűképzés műveletének végére már hajlamos besüppedni. Ezután illesszük őket az edénynyalábokon úgy, hogy az edénynyalábgyűrűk fedjék egymást, és rögzítsük a „nemest” befőttes gumival. Célszerű az oltás megkezdése előtt az Echinopsis-ról a tövispámákat (areolákat) eltávolítanunk, így a későbbiek folyamán kevésbé sarjad majd.

Amennyiben nem fertőződik be és az edénynyalábok is találkoznak, egy hét alatt az összeforrás megtörténik, a rögzítés eltávolítható. Elmondhatom, amikor kb. a 100. művelet felett járok Echinopsis-on, az eredmény 95%-os. Vészhelyzetben még télen is sikerrel oltottam rájuk.

Egy év alatt a „nemes” megfelelő méretűre növekszik ahhoz (2-3-4 cm átmérő), hogy a továbbiakban már „saját lábán” tartsuk. E periódus alatt egyetlen telet kell kibírnia az alanynak. Fontos tudnunk, hogy a ráoltott nem fog teljesen leállni a tél folyamán. Ha nem öntözünk, kíméletlenül feléli az Echinopsis tartalékait, és így azzal együtt pusztulhat el, ellenkező esetben pedig nagyon gyorsan megnyúlik. Optimális az, ha annyi vizet adagolunk, amennyi ahhoz szükséges, hogy az alany ne merüljön ki, de a „nemes” ne tudjon számottevően növekedni. Én ezt négyszeri, telelés alatti öntözéssel tudtam elérni, olyankor kissé melegebb helyre vittem őket, majd talajukat kiszárítva helyeztem vissza a teleltetőbe. Már sok nemzetségből neveltem így, a fény relatív hiányára legrosszabbul a Copiapoák reagáltak. Semmilyen körülmények között nem állnak le, a teleltetőhelyiség leginkább fénnel ellátott részébe kell ezeket tennünk ahhoz, hogy valamennyire elkerüljük torzulásukat.

Tavasszal könnyen és nagyon gyorsan beindul a növekedés. Legjobb, ha július közepéig így tudjuk nevelni. Ekkor az alanyra már nem lesz szükségünk. A legfontosabb lépés most következik. A „felfűjt” és kissé laza szövetű nemes nagyon rosszul viselné, ha levágnánk az alanyról. A seb beszárításának időszakában méretének felére is összeesne, és tovább vegetálna addig, míg kifejlisztené saját gyökerét. Máris értelmét veszítette volna az egész művelet. Ezért a nemest nem szabad elválasztanunk az alanytól, hanem le kell süllyesztenünk úgy, hogy az összeforradási pont is a jó vízáteresztő talaj alá kerüljön. Ez csak kisebb megpróbáltatást fog okozni a növénynek. A szokásosnál mélyebb edényre sincs szükség, az alany nagyon rövid. Itt tapasztalhatjuk az Echinopsis másik áldásos tulajdonságát, mégpedig azt, hogy ahelyett, hogy elrohadna a földben, szép lassan összezsugorodik, szinte kiöntözhetetlen. Míg tápanyagkészletét leadja, addigra már a „nemes” is megfelelő erősségű gyökeret tudott fejleszteni ahhoz, hogy a telelésre kellőképpen fel tudjon készülni, esetleges torzulásait kompenzálja. Az átmeneti szakasz okozta sokk alig viseli meg a növényeket. Július utolsó és augusztus első hete után már ne „süllyesztgessünk”, ezután már nem marad elég idő az alany zsugorodásához és a nemes jó gyökérveréséhez. Inkább próbáljuk másodszor is átteleltetni, de ezt már rosszabbul tűnik. Ha sikeres, akkor is általában megjelenhetnek a növekedési övek.

Bízom benne, hogy ez az alternatív megoldás sokuknak felkeltette figyelmét, és alkalmazásával áthidalható néhány kényesebb, lassúbb művelet.

Rigerszki Zoltán

Kazincbarcika

4. Echinocactus grusonii csoport (A képen Buglyó Péter látható)

Fotó: Buglyó Péter

5. Cereus peruvianus f. monstrosus a szerző társaságában

Fotó: Tóth Norbert

6. Pozsgás kavalkád Jardin Exotic módra

Fotó: Tóth Norbert

7. *Notocactus agnatae*

Fotó: Deli Tamás

9. *Notocactus bommeljei*

Fotó: Horváth László

8. *Notocactus apricus*

Fotó: Deli Tamás

A *Notocactus* nemzetségről 6.

(A természetes taxonok és cultivarok részletes leírása 5.)

Zusammenfassung: Der Autor setzt seine Artikelserie ohne nach Vollständigkeit strebend mit der detaillierten Darlegung der *Notocactus*-Arten, der darunter stehenden taxonomischen Einheiten und Cultivaren fort.

Abstract: The author continues his series giving exact description of *Notocactus* species, the classificational units under species and cultivars avoiding to mention all the "taxons". He also criticizes their reality.

"Setacei" fajcsoport

Magányosan fejlődő, sokbordás (12 -30 db), lapított gömb alakú, idős korban rövid oszloppá fejlődő fajok. Csúcsuk tövismentes, kevés filccel fedve, a fiatal areolákból csak később fejlődnek a tövisiek. A borda éleibe bemélyedő areolákat rövid rugalmas tövisiek borítják, számuk a fajtól és az élőhelytől függően nagyon változó. Színük a halvány szaru-sárgától a vöröses sötétbarnaig terjed. Virágok nagyok (6-9 cm), hosszúcsövesek, szíromlevelek sárgák, egyes fajok virágtorka vörös. Bibe vörös vagy bíbor színű, saját virágporával is jól termékenyül. Magok viszonylag nagyok 1,2-1,5 mm hosszal és átmérővel, színük szürkétől-feketéig. A termései beszáradók, magházak a mag érésekor ha kis mértékben is, de megnyúlnak.

N. agnetae van Vliet 1975

Magányosan fejlődő fordított körte alakú, fűzöld színű. A tövénél 7-8 cm, a csúcsnál 10-12 cm átmérőjű. A csúcs kissé besüllyed, tövismentes, de sárgás-fehér filccel sűrűn fedett. A 30-32 bordája csavarodott lefutású, éle legömbölyített, melybe mélyen besüllyednek a kerek, filces areolák, melyek később lekopaszodnak. A 4 db középtövis keresztben álló 25 mm hosszú, világosbarna színű a hegyük mindig sötétebb, megcsavarodottak, ezért összefonódnak. A kb. 25 db peremtövis barnás-szaru színű, a testre ívesen visszahajolnak, 12 mm hosszúak. Sokszor nehezen megkülönböztethetők a sok, piszkosfehér mellék-tövistől.

A virágok 5-6 cm magasak, ugyanilyen átmérővel. A szíromlevelek széles lándzsa alakúak, a csúcs közelében enyhén fogazottak, végük hegyes, kívül ragyogó világossárgák, zöldes, egyes esetekben halvány rózsaszín középsávval. Belső oldalon halvány-sárgák vagy zöldes citromsárgák. Virágcső tölcséres, nektártartó vörös. A porzók két koszorúban helyezkednek el. Az egyik a bibe-szál tövében található, 12-15 mm hosszúak, színük vöröses, portok sötét narancssárga. A másik a szirmok tövéből indul, 8-9 mm hosszúak, a portokok világos narancssárgák. A bibeszál alul bíborvörös felül, sárga, a bibeágak vörösek.

A magház golyó alakú zöld pikkelylevelekkel, szaruszínű gyapjával és világosbarna setékkal borított. Vékony falú így éréskor hamar megszárad. A magvak feketék, sisak alakúak 0,9 mm hosszal és 0,8 mm átmérővel.

Élőhely: Uruguay: Lavallaja.

(7 sz. kép)

v. aureispinus van Vliet 1975

A típustól csak a 6 cm magas és széles virágával, valamint az okkersárga tövű, végüknél sárga perem és középtöviseivel tér el.

Élőhely: Uruguay: Maldonado északi része.

v. minor van Vliet 1975

A teste 6-7 cm átmérőjű és 4-5 cm magas. Csak 23 bordája fejlődik, melyeken az areolák is ritkábban, 5-6 mm-re vannak egymástól. Minden tövise 12 mm hosszú, sörteszerű, ráhajlanak a testre. Mellék, és peremtövisek piszkosfehérek, középtövisek okkersárgák sötétebb hegygel, hamar megszőrkülnek.

Virágok 7 cm magasak 6 cm átmérővel. A szirmok külső oldaláról sokszor hiányzik a zöld vagy rózsaszín sáv. Magvak apróbbak, 0,7 mm hosszúak.

Élőhely: Uruguay: Maldonado középső része.

Termesztésben egy kis árnyékolást igényel. Talajának enyhén savanyúnak / 5,5- 6,5 pH. / kell lenni, mely a szokásosnál több humuszt és homokot tartalmaz. A teletetésnél vigyázzunk, hogy a hőmérséklet ne csökkenjen $-1\text{ }^{\circ}\text{C}$ alá, könnyen befoltosodhat.

N. apricus (Arech. 1905) Berger et Backb. 1935

Magányosan fejlődő, lapított gömb alakú, fűzöld színű, 10 cm átmérőjű és 8 cm magasságú faj. A 20-22 bordája egyenes lefutású, lapos, az areolák között gömbölyded púpokkal. Az areolák kerek, fehér filccel borítottak, 3 mm átmérővel. A 18-20 db peremtövis 1,2 cm hosszú, sárgásszürke színű, ívesen hajlított, ezért a szomszédos areolák tövisei összefonódnak. A 4 db középtövis erősebb, vastagabb, 1,5 cm hosszú. Tövénél vörösesbarna, feljebb sárgás, a vége sötétebb, kissé barnás.

Egy közülük rendszerint lefelé hajlik. A fiatal areolákon a tövisek rendkívül hamar kifejlődnek, így a csúcs tövisekkel állandóan fedett.

Virága 7-9 cm magas, átmérője csak 6 cm. A virágcső tölcseeres, a virág méretéhez képest nagyon hosszú. A fejlődő bimbó kívül szinte teljesen vörös. A szirmlevelek keskenyek, 4-5 mm szélesek, 30 mm hosszúak, külső oldalukon széles vörös sáv látható, a végük lekerekítve kis hegyben végződik. A belső oldaluk kanárisárga, a szirmok vékony vörös szegéllyel körülfogottak. Porzó-szál és a porzó aranysárga, nektártartó, bibeszál piros, bibe fénylő vörös. Termés barna gyapjával és sötétebb szúrós sertékkal fedett, éréskor megszárad, megnyúlása csak minimális. Magvak nyújtottak, 1 mm átmérővel, feketék, érdes felülettel.

(8 sz. kép)

Élőhely: Uruguay: Maldonado, Punta Ballena, Piriapolis.

A szakirodalomban több helyen olvasható azon megállapítás, hogy „a gyűjteményekben ritkán található tiszta formában”. Ez tökéletesen igaz. A fajsor fajai rendkívül könnyen kereszteződnek, érdekes hibrideket létrehozva. A tiszta faj tulajdonsága a

virág szerkezete. A hozzá erősen hasonlító concinnus formák közül, virág alapján azonnal kiválasztható, de virág nélkül a fejlődés, növekedés idején is nagy biztonsággal azonosíthatjuk az állandó kuszán tövises csúcs segítségével, ami a fajsor többi tagjára nem jellemző. A természetben a szokásosnál savanyúbb talajt 5,8-6 pH.-t kedvel.

N. blaauwianus van Vliet 1976

Magányosan fejlődő, lapított gömb alakú, 8 cm magas és átmérőjű, levélzöld színű. A csúcsa egy kissé besüllyedt tövisektől mentes, mindig egy kicsit deformált, nem kör alakú és a felülete sem egyenletes, mintha szalagosodása / cristáta /

kezdődne. A 20 - 23 db bordája egyenes lefutású, éleik lekerekítettek, az areolák között kidudorodnak. Az areolák kicsik / 1 mm / fiatalon barnás filcesek, de hamar megkopaszodnak. A 17 - 19 tövise szinte teljesen egyforma, a perem és középtöviseket majdnem lehetetlen megkülönböztetni. Minden tövis barnás színű, hosszuk 6 - 8 mm, erősen visszahajlanak a testre.

A virágok tölcsér alakúak 6,5 magasak 6 cm átmérővel. A szíromlevelek fémesen csillogó világos citromsárgák, a végük zöldes, hegyben végződnek. Külső oldalukon világos bíborvörös középsávot viselnek. A porzók különböző hosszúságúak, a szírom leveleknél a leghosszabbak, a bibe felé haladva egyre kisebbek. A színük is a hosszúsággal változik, a hosszúak aranysárgák, a legkisebbek bíborvörösek. A bibeszál fehéres-sárga a bibeágak pirosak, feketés hegygel. A termés golyó alakú világos barna szőrrel és sötétebb sertékkal borított. Éréskor megszárad, alapnál könnyen felnyílik. A magvak sisak alakúak kb. 1 mm nagyok szürkés-feketék.

Élőhely: Uruguay: Cerro Largo

Virág nélküli példányok könnyen összekeverhetők a hozzá külalakra erősen hasonlító N. multicostatussal.

N. bommeljei van Vliet 1968

Egyedülálló kissé oszlopos növekedésű, sötétzöld színű. Átmérője 10 cm, magassága 14 - 18 cm, a csúcs félgömb alakú, melynek a közepe kis felületen, de akár 1,5 cm mélyen is besüllyed. A csúcs a fejlődési időben csak rövid ideig tövismentes. A 16 - 18 bordája csavarodott lefutású, melyek szélesek és laposak. Az areolák nem süllyednek mélyen a bordák éleibe, fiatalon fehér filccel sűrűn borítottak, melyek idővel lehullanak. A 15 - 20 db peremtövis fiatalon fehér, később világos barna árnyalatú, idős korban megszőrkül. A 3 -4 db középtövis kereszt alakban áll, színük gesztenyebarna, hosszuk 13 - 15 mm.

A virágok a bemélyedés szélén fejlődnek, 5 cm magasak és átmérőjük, tölcsér alakúak színük kanárisárga, előfordul világos tojás sárga színű is. Szíromlevelek nyújtott lándzsa alakúak, szélük fogazott, hegyben végződnek. Kívül pikkelyesek, fehér vagy krémszínű gyapjúval és barna vagy fekete szúrós sörtéssel borított. A porzók egyenletesen eloszlanak a virág csövében, nem simulnak az oldalához és nem érik el a bibe magasságát, tövüknél vörösek, feljebb sárgák,

a portok aranysárga. A bibeszál töve vörös, feljebb sárga, a 9 bibeág bíborvörös. A termés zöld, éréskor megnyúlik, rózsaszínes árnyalatot kap, majd gyorsan megszárad és könnyen felreped. Magvak sisak alakúak, 1 mm nagyok, feketék, egy termés akár 250-300 magvat is tartalmaz.

Élőhely: Brazília: Rio Grande do Sul.

(9 sz. kép)

Egyike azon Notocactus fajoknak, amelyek, a sötét, meleg telettetéskor könnyen megindulnak. A fejlődésnek indult bimbók fény hiányában átalakulnak sarjakká, ami bizarr látvány ugyan, de nem természetes. Ezek a példányok tavasszal nem virágoznak. A virágzás kimaradása vagy virágok számának csökkenése a következő évi „normális”, hűvös telettetés után is megfigyelhető.

N. brederooianus Prestle 1985

Magányosan fejlődő, 7 cm átmérőjű, 10-12 cm magasságú, sötét fűzöld színű. A csúcsa egy kissé besüllyed, tövisekkel fedett. A 20-22 db egyenes lefutású bordájába az 1,2 mm széles areolák besüllyednek. Az areolák fehér filccel sűrűn borítottak, ami csak későn hullik le. A sok 30-40 üvegesen fehér peremtövise a testtől elálló, finom serteszzerű és törékeny, 5-8 mm hosszú. A 6 db középtövise vastagabb 15-18 mm hosszú, mindig felmeredő. Színük a vöröses-barnától a feketésbarna színig terjed.

A virág 6-7 cm magas és ugyanilyen széle, kénsárga színű. Kívül krémszínű gypjával és ritkás barna sörtékkel borított. A szirmok lándzsa alakúak, külső oldalukon halvány rózsaszín középcsíkkal. A virágtorok vörös, így a porzószáll és bibeszál töve vörös, feljebb sárgák, a portok aranysárga, a bibe 10-12 ágú, bíborszínű. Termés golyó alakú, éréskor megnyúlik, a száradása lassú. A magok 0,8 mm nagyok, feketék.

Élőhely: Uruguay: Lavalleja, Cerro Parfido.

A megfelelő fejlődéséhez a talajának a szokásosnál több humuszt kell tartalmaznia, de a pH így is 6,3-6,7 legyen. A tavaszi és őszi fejlődés idején szinte állandóan nedvesen kell tartani. A telettetésnél a hőmérséklet még rövid időre se csökkenjen -2 C alá, mert csúnya foltok keletkeznek rajtuk.

N. concinnus /Monville 1839/ Berger et Backb. 1959

Legtöbbször egyedülálló, de egyes esetekben a tenyészcsúcs már fiatal magonkorban kettéosztódik. Levélzöld színű, lapított gömb alakú, 10 cm átmérővel és 6-7 cm-es magassággal. A csúcsa 3-4 mm-re besüllyed, állandóan tövismentes, egy kevés szaruszínű filccel borított, amely hamar lehullik. A 14-18 bordája szélesen lapított, s a lekerekített éleiben mélyen besüllyednek a kerek 2 mm átmérőjű areolák, úgy, hogy a közeik kúposan kidudorodnak. A 6-12 db világos szaruszínű peremtövisei serteszzerűek, néha felül 2-3 db fehéres melléktövís is megjelenik, amelyek hamar lehullanak. A középtövisei (4 db) kereszt alakban állók, szaruszínűek, a végeik barnásak és lefelé hajlók. A legelső a legerősebb és legsötétebb.

A virágok 7 cm magasak, és szélesek, a torok bíborvörös. A szirmok kanárisárgák, a külső oldalukon széles vörös középcsíkkal. A külső szirmlevelek belső oldala rózsaszínűen lakkozott. A virágcső sárgás gypjával és barna szúrós sertékkel

borított. A porzósár és a portok aranysárga, a bibeszár piros a bibeágak mélyvörösek. A termés golyó alakú, világoszöld színű, érskor nem nyúlik meg, hamar megszárad, mintegy 150-200 szem magot tartalmaz, melyek 1 mm nagyok, feketék érdes felülettel.

Élőhely: Uruguay: Cerro del Toro.

A szűkszavú régi és a későbbi leírásoknak megfelelő példányok ritkán láthatóak a gyűjteményekben. Nekem is csak az élőhelyről származó magvakból sikerült a képen látható, s a leírásoknak megfelelő példányt nevelnem. (10 sz. kép)

f. brunispinus n. n.

A nagyobb testméretével (12-14 cm átmérő és 8 cm magasság) és a barna tövisszínével, valamint a nagy, 13-14 cm magas és 12 cm széles krémes sárga virágával tér el a típustól.

Élőhely: Ismeretlen.

(11 sz. kép)

f. montevidensis n. n.

A teste csak 6-7 cm átmérőjű, magassága mindössze 4 cm. A középtövisei közül a legelső mindig vízszintesen eláll a testtől. A virág krémes sárga színű, 5 cm magas.

Élőhely: Uruguay: Cerro Montevideo.

Egy Montevideo mellől származó élőhelyi forma, szabályos leírás nélkül. (12 sz. kép)

v. aceguaensis Gerloff 1989

A test kisebb mint a típusnál, világos fűzöld, majdnem sárgászöld színű. A tövissei sárgásak, méretre megegyeznek az alapfajjal. A virága 7 cm magas és 4,5 cm széles, nem nyílik szélesre, színe kanárisárga, a virágtorok sötét bíbor színű.

Élőhely: Uruguay: Acegua.

v. fimbriatiflorus n. n.

15-22 peremtövis és a 7 középtövis vöröses szaruszínű. A virág megegyezik a *N. agnetae* virág szerkezetével, de a zöldes szín hiányzik. Valószínűleg közbülső forma vagy élőhelyen létrejött hibrid.

Élőhely: Uruguay: San Carlos.

v. gibberulus (Prestle 1986) Gerloff 1988

A test 10 cm átmérőjű és 6 cm magas, színe bronzos árnyalatú zöld. A tövisök sötét krémes sárgák, a 14 db peremtövis 10 mm, a 4 db középtövis 20 mm hosszú, ívesen hajlott.

A virág 5 cm magas és 7 cm széles. A szíromlevelek sárgák, a végük rózsaszínes. A virágtorok világosvörös, a bibe kárminvörös.

Élőhely: Pedras Altas.

v. joadii (Hooker 1886) Havlicek 1989

Egy a tövisezetében a *N. apricus*-hoz hasonló, de a virág szerkezetében a típussal megegyező változat. A magjai is nagyobbak, mint az alapfaj magvai.

v. *nigrispinus* n. n.

A test mérete és formája megegyezik a típussal, de sokkal több és keskenyebb a bordája. A tövisek színe fiatalon barnásvörös, idősebb korban szürkésfekete. A középtövisei felmeredők és rugalmasak. A virág rövidcsöves és így tölcéses, színe fehéres sárga, a torok csak rózsaszín.

Élőhely: Uruguay: Cerro del Cruz

Valószínűleg ez egy kapcsolódási pont a 'werdermannianae' csoport felé, ott is a *N. vanvlietii* (Rausch 1970) -vel mutat közeli rokonságot. (13 sz. kép)

v. *parviflorus* n. n.

A 20 db perem és 3 db barnás, kuszán felmeredő középtövisével és kisebb 4-5 cm-es virágával, valamint a halványabb vörös szíromlevél csíkjával tér el a típustól.

Élőhely: Uruguay: Cerro Arequita.

(14 sz. kép)

v. *pororensis* n. n.

A mérete és töviszete megegyezik a típussal, csak minden tövise göndörödik, így egy kicsit borzasnak tűnik.

Élőhely: Uruguay: Porore.

v. *rubrigemmatas* (Abraham 1988) Gerloff 1988

A test 13 cm átmérőjű, 7 cm magas, sötétzöld színű. 17-22 bordája egyenes lefutású. A 10-13 db peremtövise 10 mm hosszú, halvány sárga a végük sötétebb. A 4 db tű alakú középtövise 12 mm hosszú, sárgás, a végük barna.

A virág 7 cm magas és átmérőjű, sárga. A szirmok végei rózsaszínesen lakkzott, a bibe rózsaszínes-vörös.

Élőhely: Uruguay: Tacuarembó, Arroio Cunapiru.

A fentiekén kívül létezik még egy sor leíratlan csak névként létező „változat”, melyek legtöbbje csak valamely pontosan leírt változat élőhelyi formája.

N. *eremicus* Ritter 1979

Magányosan fejlődő, 7 cm magas és ugyanilyen széles, gömb alakú, sötétzöld színű. A 18 bordája szélesen lapított, melynek élei lekerekítettek. A 2-3 mm átmérőjű areolái a borda éleibe mélyen ülnek, ezért azokat dudorokra osztják. A 12-15 db túszerű 6-12 mm hosszú peremtövise sárga, tövüknél megvastagodnak, sugarasan szétállóak. A 4 db, 20-22 mm hosszú erősebb középtövise sárgától a világosbarna színűig terjedhet, melyek ívesen felmeredők, csúcsuk mindig sötétbarna.

A virága 4 cm magas és széles, tölcser alakú, arany sárga színű, a torok rózsaszínű. A széles lándzsa alakú szíromlevelek külső oldalukon halványpiros középcsíkot viselnek. A porzósál és portok arany sárga, a bibeszál világos-piros, a bibe sötétvörös.

A termés golyó alakú, zöld, éréskor megvörösödik, de hamar megszárad. Magvak 1 mm nagyok matt-feketék.

Élőhely: Brazília: Rio Grande do Sul, Livramento.

Az utóbbi időben a *N. concinnus* variációjának tartják, ami valószínűleg igaz, mert sem a test, sem a virág és mag alakja és szerkezete nem tér el lényegesen tőle. Az élőhelyi adatok szerint valószínűleg a *N. concinnus* elterjedésének keleti határát jelenti. A melegebb élőhelyet jelzi, hogy ősszel nem veszít vizet, nem húzódik vissza.

N. megalanthus Schlosser et Brederoo 1981

Magányosan fejlődő sötétzöld színű, 5 cm magas 8 cm átmérőjű, lapított gömb alakú, csúcsa kissé bemélyedő, fehér filccel sűrűn borított, mely később lekopik. A 20 db széles bordája ferde lefutású, melynek lekerekített éleibe az apró areolák bemélyednek, így kis dudorokra osztják azt. A 8-18 db peremtövis 2-8 mm, a 4 db erősebb középtövis 15-20 mm hosszú, a testtől elálló, színük világossárga, csúcsuk barnássárga.

Virága 8 cm magas és 10 cm széles, kénsárga színű, a külső szirmleveleken halvány-vörös középcsíkkal. A virágtörök halvány-vörös árnyalatú. A porzósál és a porzók aranysárgák, a bibeszál sárga, a bibe vörös. Termés zöld, nyújtott, éréskor még egy kicsit meg is nyúlik, hamar megszárad. Magvak 1,2 mm nagyok, feketék.

Élőhely: Uruguay: Cerro Mosquito.

Újabban a test felépítése és a virág szerkezete alapján az átmeneti fajok közé sorolják.

N. multicostatus Buining et Brederoo 1973

A gömb alakú teste 8-9 cm átmérőjű, tompazöld színű. A csúcsa tövismentes, enyhén besüllyed, kevés fehér filccel borított. A 30 db egyenes lefutású bordája keskeny, melyeknek az éleibe az apró areolák bemélyednek, úgy, hogy a közeik kidudorodnak. A 10-12 db szaru színű peremtövis, melynek a vége pirosas színt kap, 5-8 mm hosszú, túszerű, visszahajló, így a teste szorosan rásimuló. A 6 db középtövis világosbarna vagy barna, mindig ívesen visszahajló. Egy minden esetben lefelé mutat.

A virág 3 cm magas és átmérőjű, világossárga, a szirmok végei halvány rózsaszínnel lakkozott, a virágcső világoszöld. A porzósál és a porzó citromsárga, a bibeszál fehéres, a bibe 8 ágú, bíborvörös. A termés golyó alakú, 1 cm átmérővel, kívül ritkás világosbarna filccel és sertékkal borított. Éréskor megpirosodik, majd megszárad, de nehezen nyílik fel. Mag apró, 0,6-0,7 mm átmérőjű, sisak alakú, feketék.

Élőhely: Brazília: Rio Grande do Sul, Pinheiro Machado.

Egy hozzá nagyon hasonló növény van a birtokomban *N. veerbekianus* néven, melynek a származási helye a típusétól 40 km-rel keletre lett megadva. Soha sehol nem talákoztam leírásával. Eltérést csak a szirmok számában és alakjában lehet felfedezni. (A képen látható példány oltott, ezért vesztette el gömb alakját.)

N. tabularis (Cels. et K. Schum. 1886) Berger et Backb. 1959

Magányosan fejlődő, 15 cm magas, 7-9 cm átmérőjű, sötétzöld, erős napsütésben kékeszöld színű. A csúcsa kissé besüllyed, tövismentes, úgy, hogy a pere-

mén lévő areolákból fejlődő perem- és középtövisek fölé hajolnak. A 20-22 bordája egyenes lefutású, széle, de alacsony, melyeknek a lekerekített éleibe az 1,5 mm átmérőjű areolák bemélyednek. A 12-18 db peremtövis sugarasan szétálló, túszerű, fehéres és áttetsző, 1-1,2 cm hosszú. A 2-4 db középtövis egyenes, barna, sötétbarna, esetleg rozsdavörös színű, mintegy 2 cm hosszú.

A virág 6 cm magas és ugyanilyen széles, citromsárga színű, kívül zöldes vagy barnás középsávval. A virágtorok vörös így a porzósál és bibeszál alul vörös. A porzók feljebb sárgák a portok krém-sárga, a bibe 1012 ágú bíborvörös. A termés zöld, nyújtott, és húsos, barna gyapjúval és szúrós barna tövisekkel borított. Éréskor enyhe pirosas színt kap. A magvak sisak alakúak, 1 mm nagyok, feketék.

Élőhely: Uruguay: Tacuarembo, Maldonado.

(16 sz. kép)

Az az általános nézet, hogy „a Notocactusok tartását a kezdő gyűjtőknek is javasoljuk” erre a fajsorra teljesen igaz. Csak nagyon durva hibák elkövetése esetén károsodnak vagy pusztulnak el. Tavasztól a szabadban tarthatók az erős fagyok elmúltával, némi eső elleni védelemmel egészen késő őszig. Csak a rovarmegporzásos hibridizáció lehetőségét kell kiküszöbölni, mert minden faj keresztezhető minden fajjal. A hideget is legjobban tűrő Notocactus csoport. A rövid, csak éjszakai -4-5 C hideget, ha nappal fagypont fölé emelkedik a hőmérséklet, hosszú ideig minden károsodás nélkül elviselik. Nálam véletlenül a *N. apricus* faj néhány példánya fütellen üvegházban maradt rájuk esett újságpapír alatt, teljesen száraz talajban. Minden látható károsodás nélkül átvészelték a telet úgy, hogy kétszer is előfordult -15 °C-os hideg. Igaz, a következő évben nem virágoztak és nem is fejlődtek, de túléltek. Ezzel nem azt akarom mondani, ezek a fajok korlátozás nélkül fagyűrők, csak jelezném, hogy a Notocactusok részére javasolt téli +12 C fok sok faj számára túl meleg. Ezért fordul elő, a sötétben teletetett és +12 esetleg időnként még magasabbra is melegedő hőmérséklet mellett megindulnak. A fény hiánya megakadályozza a virág kifejlődését, ezért virág helyett az egyed csúcsán másodlagos sarj képződik, ami nem természetes és nem is szép látvány.

Sok mag, és növénykatalógusban találkozhatunk a '*N. caespitosus*' névvel, mint a *N. concinnus* variációja vagy formája, rosszabb esetben önálló fajként. Ezek általában *N. tabularis* -ok vagy hibridek. Egyébként a '*caespitosus*' fajnév ebben a nemzetségben már foglalt: *N. caespitosus* = *N. minimus* és a '*Fricianae*' fajsorban már ismertetésre került.

Rácz László

Debrecen

10. *Notocactus concinnus*

Fotó: Horváth László

11. *Notocactus concinnus* v. *brunispinus*

Fotó: Horváth László

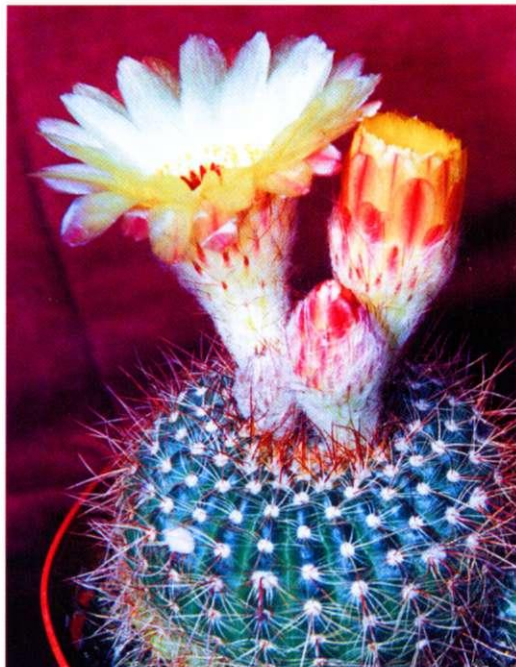
12. *Notocactus concinnus* v. *montevidensis*

Fotó: Horváth László

13. *Notocactus concinnus* v. *nigrispinus*

Fotó: Deli Tamás

14. *Notocactus concinnus* v. *parviflorus*
Fotó: Horváth László

15. *Notocactus veerbekierianus* n.n.
Fotó: Horváth László

16. *Notocactus tabularis*
Fotó: Papp László

17. *Agave victoria-reginae* Horváth László
gyűjteményéből
Fotó: Somogyi József

A sziklakert (2.)

Zusammenfassung: In unserer Zeitschrift erschienen schon Artikel über Felsgärten. Dieser Beitrag will die Arten und Weisen des Felsgartenbaus sowie dessen Typen im allgemeinen zusammenfassen, dabei nicht nur an Sukkulenten denkend.

Abstract: An article about rock gardens and the process of their construction has already been issued in this journal. The article below also wants to summarize the ways how we can build rock gardens, and writes about the other types of them.

Folyóiratunkban már megjelent sziklakertről, ill. annak építéséről írás, az alábbi cikk általánosan öhajtja összefoglalni mikéntjét és típusait ennek, nemcsak a pozsgás sziklakert szempontjából. (Szerk.)

A sziklakert általában olyan mesterséges kertépítészeti egység, amely a természet valamely szabadon kiragadott részét próbálja megjeleníteni és élőhelye a hegyvidékről és a hasonló ökológiai feltételeket igénylő, de különböző földrajzi helyekről származó növényeknek. Egy nagy sziklakertben társíthatók az alföldi homokhátságok, így a kelet-európai és közép-ázsiai puszták, a magas hegységek csúcsainak, sziklafalainak és sziklarepedéseinek, alhavasi rétek valamint középhegységi pusztafüves lejtők és kőgörgöttegek növényei. Ezek a növények igen változatosak, hiszen egy hegy északi vagy déli oldalán más-más egyedeit találjuk, még azonos kőzetben is. Változik a növényzet a talajréteg vastagsága, annak fizikai és kémiai tulajdonsága miatt, de változik a csapadék mennyisége szerint is. A magas-hegységi fajok a vékony talajréteg, a nagy hó és szélnyomás, a rövid vegetációs időszak miatt a legtöbbször alacsony növések, földhöz simulóak. Magasabb növény sziklafal vagy nagyobb szikla védelmében nő. Ugyancsak alacsonyabb növények élnek a középhegységek kőgörgöttegein, sziklagyepeiben, sziklapárányain, repedéseiben, mint a hegyvidéki réteken és mélyedésekben. Sok növény egyszerűen csak a kő repedéseiben, hézagaiban és lyukacsáiban él, ahol alig van termőtalaj és a csapadék is gyorsan levonul. Fentiekből következik, hogy a sziklakertnek nagyon sokféle igényt kell kielégítenie. A jól megépített sziklakert azonban képes ezeknek a merőben különböző növényeknek és igényeiknek megteremtene a szükséges körülményeket. Tehát különböző termőhelyű és ökológiai igényű növényeket nevelhetünk a sziklakertben.

Van közöttük meszkedvelő és meszet nem tűrő, szárazságtűrő, páraigényes, napfénykedvelő, félárnyéki és árnyéki. Ezek miatt építése nagy odafigyelést és sok munkát, de pénzt is igényel. Ennek fejében ez lehet kertünk legszebb, legimpozánsabb része.

A földből összehordott dombocskák, amelyen néhány kő található elszórtan és köztük – mintegy kiemelt virágágyáson – a növények, nem nevezhető sziklakertnek. Öncélúan, dekorációs céllal nem helyezhetjük el a kőveket, azoknak először funkcionálisan, majd ezután kell esztétikailag megfelelni, a természetben tapasztaltakhoz hasonlóan.

A sziklakert kövei:

Felhasználhatóságuk szerint a kőzeteket kertépítészeti szempontból két nagyobb csoportba soroljuk. Az első csoportba tartoznak a vulkanikus (magmás) kőzetek, mint a bazalt, gránit, andezit, riolit, vagy egyes kemény konglomerátumok*. Ezek nagyon kemények, némelyik színe rideg, nem illik a növényekhez. Az időjárás nyomai alig látszanak rajtuk, nehezen patinásodnak. Mivel nem porózusak, ezért a növények sem igen ked-

velik az ilyen köveket.

A második csoportba soroljuk az üledékes kőzeteket, mint a homokkő, mészkő, mésztufa. A homokkő szép színű, a természetes rétegvonalak jól látszanak rajta és ezek mentén könnyen hasad. Kiválóan használható a mésztufa, melynek szerkezete lyukacsos, vízzel jól meg tudja szívni magát, fajsúlya könnyű. Benne könnyen kialakítható az ültetőhely a növények számára. Két komoly hátránya, hogy Magyarországon ritka, emiatt nehezen lehet hozzájutni és igen drága. A mészkő könnyebben beszerezhető, és sziklakertben ez az általánosan használt kőzetféle. A kőbánya helyétől, ill. kialakulásának körülményeitől, idejétől függően a mészkövek felszíne, szerkezete igen változatos lehet. [Általában kőzeteket (metaformit) ritkán használnak sziklakertépítéshez. A szerk.]

A kövekkel egy időben közúzaleköt is szerezzünk be, hogy a beépített sziklakkal azonos színű legyen. Ezzel a kőmurvával takarjuk be a talaj felszínét, mert csökkenti az eróziót, segít nedvesen és hűvösen tartani a talajt, véd a felfreccsenő sártól, és a kőszemcsék közötti levegő megvédi a nedvességre érzékeny növények gyökérnyakát a rothadástól és más betegségektől, akadályozza a gyomosodást.

Esztétikai jelentősége az, hogy megteremti a kövek közötti folytonosságot, és ezzel a természeteshez hasonló környezetet teremt.

Általános szabály, hogy a sziklakert azonos fajtájú kövekből álljon, de két egymáshoz hasonló fajtából – pl. mészkő és mésztufa – is épülhet úgy, hogy a sziklakert egyik része mészkő, a vele határos másik rész mésztufa. Ez a természetben is előfordul pl. Lillafüreden, Mónosbélien, a Budai-hegységben.

A sziklakert helyének kijelölése, megépítése.

Sziklakertet szeles, árnyékos helyre és fagyzugba ne telepítsünk. Létesítésére legjobb a lejtős terület mivel a sziklák itt helyezhetők el a legjobban. Kitétség szerint a keleti és a déli tájolást részesítsük előnyben. Ahol már 20-30, esetleg 40 cm szintkülönbség kialakítható, ott a rézsúk teljes egészében vagy részben sziklakertnek megépíthetők, figyelemmel arra, hogy a diszítőhatás hol érvényesül a legjobban. A lejtőre (rézsűre) építés első fázisa a tükör kiemelése. Sziklakert esetében azt a mélyedést nevezük tükörnek, amit a talaj felső részéből ásunk ki, 20-40 cm mélyen, a talajunk vízelvezető képességétől függően. A rézsú legfelső részébe perforált csövet helyezünk el, amin keresztül szükség esetén az öntözést végezzük el. Ezt követően az árkot és a tükört nagyobb méretű kavoccsal vagy közúzalekkel töltjük fel, de lehet vegyesen is, lehetőségünktől függően. A drénázs⁺ vastagsága talajunk minőségétől függ. Agyagos talaj esetén 10 cm, homoktalajnál 5 cm vastag drénázsréteg is elegendő. A durva drénréteg⁺ felé 3-4 cm vastagságban finomabb zúzott követ, majd erre 2-3 cm vastag tőzegréteget terítünk. Ez utóbbi réteggel az a célunk, hogy megakadályozzuk a finomabb talajszemcsék bemosódását a durva drénázsba. Ha nincs tőzegünk, akkor felfordított gyep téglákat vagy sűrű szövésű műanyag hálót pl. polipropilén szövetet felfordított gyep téglákat vagy sűrű szövésű műanyag hálót pl. polipropilén szövetet (pp.zsák) fektessünk le. Erre jön 20-30 cm vastagságban a talajkeverék. A magas

hegységi növények a telet teljes nyugalomban töltik a hótakaró alatt vagy hótakaró nélküli sziklák hasadékaiban. Ugyanez mondható el a télálló kaktuszokra és más pozsgásokra. A hó elolvadásakor megindul oxigénben gazdag vízáramlást a gyökerek szívesen veszik. A felesleges víz azonban az ilyen terepen elszivárog. Ez a kőmorzsás, levegős és humuszos talaj hóolvadáskor és esők alkalmával csak annyi vizet tartalmaz, amennyi az ott lévő növényeknek elegendő. Ezért hasonló talajkeveréket kell készítenünk, olyat, ami legalább 10-15 évre biztosítja a levegős, laza, vízáteresztő talajszerkezetet, és elegendő tápanyagot biztosít. Ilyen talajkeverék csak tőzegmoha sphagnum[†] tőzegrre alapulhat, amely lassan humifikálódik[†], még vízzel megszívott állapotban sem válik levegőtlené. Ez a tőzeg balti tőzeg néven (Novobalt) szerezhető be. Ebből 1 m³-nyit keverjünk össze 2-3 kg szénsavas mésszel, majd pár nap múlva 1 kg Volldünger[†] műtrágyával. Az így kapott keveréket 1:1 arányban keverjük termőtalajjal és apró szemcsés zúzott kővel vagy 03-as kavicssal, esetleg folyami homokkal. Ez a keverék igen sok növény számára megfelelő.

A tömeléklakó növények, télálló kaktuszok és pozsgások fenténél jobb vízelvezetésű és soványabb talajt igényelnek. Ezért a számukra készítendő talajkeverék zúzott kő, ill. kavics-tartalmát legalább 3-szorosára növeljük, de szárazabb helyen lehet kevesebb.

Az igényünknek megfelelő talajkeveréket 20-30 cm vastagságban terítsük szét, a sziklakertben. Ezután helyezzük el a köveket. A nagyobbaknak ássuk meg a helyét és kisebb kövekkel ékeljük ki, hogy stabilan álljanak. A kövek elhelyezésénél hagyatkozunk izlésünkre, és próbáljuk utánozni a természetet. (Lászd Horváth L. írását 1999. év 4. sz.) A kövek közé talajkeveréket tömködünk addig, míg azok kb. 2/3 része látszik ki. A legnagyobb köveket vezérköveknek nevezzük, mert ezek a meghatározó elemek. A többi kisebb követ, mintha a vezérkőből származnának, szintenként helyezzük el. A behelyezett kövek közötti talajt kőzúsalékkal fedjük, mivel általános és mindig érvényes szabály, hogy a talaj sehol sem látszhat ki.

Lejtős sziklakertet a lakóépület falához vagy kökerítéshez csatlakoztatva is építhetünk. Ügyeljünk azonban arra hogy a kő a fal anyagával harmonizáljon. A fal tövében a drénázs vastagabb legyen, mivel annak a falról lefolyó, szél által odavert, nagyobb mennyiségű vizet is el kell vezetnie. A kövekkel vagy fokozatosan érjük el a talajszintet vagy a lejtő 30-40 cm magas, szárazon rakott kőfalban végződik.

Kiemelkedő, domszerű sziklakertet is építhetünk, de feltétlenül tartsuk be az 1:5 arányszabályt ami azt jelenti, hogy ha 1 m magas a sziklakert, akkor legalább 5 m széles és hosszú területre van szükség. Alakját és magasságát az említett szabály betartásával magunk határozhatjuk meg. Bármilyen égtáji fekvés kialakítható.

Árnyékolásnak nagyobb méretű köveket és több irányban, több vonalban futó szárazfalakat építhetünk be. Így függőleges hézagok, vízszintes rések képződnek. A sziklakert határának kijelölése után a terület határán 50 cm szélességben 20-30- cm mély tükröt emelünk ki. Ez a terület közepe felé fokozatosan emelkedjék úgy, hogy a kitermelt földet középre dobjuk. A durva drént lehetőleg kézzel rakjuk le, mivel szilárdan, Megcsúszás-mentesen kell állnia és egyenletes vastagnak kell lennie. Az építés többi munkamenete megegyezik a lejtős sziklakertével.

Az előzőkben említett sziklakertek megépítése – főként a sziklakövek beszerzése és helyszínre szállítása miatt – nem olcsó mulatság, ezért miniatűr sziklakertek is építhetők jóval kisebb költséggel. Ezek közül az alábbiak megépítését javaslom:

1. Kővályú vagy betonteknő.

Mindkettőnél fontos szempont az, hogy anyaguk fagyálló legyen. Méretüknél vegyük figyelembe az edények súlyát. Legjobban bevált méret 80 x 40 x 30 vagy 60 x 35 x 28 cm. Ezek mozgatása még nem igényel különösebb erőfeszítést. Lényeges, hogy mindig legyen vízkifolyó nyílásuk.

2. Asztalkert.

Méretre az előzőnél nagyobb, lábakon áll, legalább kettőn. Úgy képzeljük el, mint a parkokban látható betonból készült sakkasztalokat. A lap széleire élére állított, hosszában felezett klinkertéglát rakunk, amit cementhabarccsal összeragasztunk és kifugázunk. Ennek az a feladata, hogy a talajt megtartsa. Lehetőleg a legszebb köveket csoportokban helyezzük el, és a földkeverékkel töltjük ki a köztük lévő helyeket. Minél változatosabb alakú felszint alakítsunk ki. Fedett teraszon is felállíthatjuk. Különösen alkalmas kisebb méretű télálló kaktuszok neveléséhez.

3. Falkert.

Fekvő téglatest alakú, aminek minden oldala szárazon rakott kőfalból áll. Mivel formája szabályos, ezért a ház közelében helyezzük el, mert ahhoz illik a leginkább. Magassága, hosszúsága tetszőleges lehet. Jellemzője, hogy egységnyi felületen a legtöbb növény falkertben helyezhető el, mivel a szárazon rakott fal függőleges és vízszintes hasadékaiba is ültethetők növények.

4. Egyetlen szikla mint miniatűr sziklakert.

Megvalósításához egyetlen, nagyobb méretű szikla szükséges, lehetőleg valamilyen lyukacsos kőzet legyen, pl. mésztufa, ami könnyű is. A növények beültetéséhez lyukakat képzünk ki, amit megtöltünk a megfelelő földkeverékkel, és ide ültetjük a növényeket.

A növények beültetése.

Miután elkészültünk a sziklakerttel, következhet a legfontosabb lépés, a növények beültetése. Az elkészült sziklakertet ne ültessük be azonnal, hanem várjuk meg, míg talaja megülepedik. Eközben sok gyommag kicsírázik, kikel, ezért időnként végezzünk mechanikai vagy vegyszeres gyomirtást. Ha ragaszkodunk a vegyszeres gyomirtáshoz, a Glialkát⁺ javaslom, mert a zöld növényi részen felszívódva, a gyökérzet elpusztulásával irtja ki az egy- és kétszikű gyomnövényeket egyaránt. Ami nem növényi részre, hanem közvetlenül a talajra kerül, az hamar lebomlik, káros utóhatása nincs. Sziklakertet lehetőleg ősszel készítsünk, mert így a talaj tavaszra megülepedik, és március, áprilisban beültethető. Háttérbe mindig a magasabbra növő, a sziklakert ma-

gasabb részeire a szárazságot jobban tűrő növényeket ültessük. A szárazon rakott falak közelébe, a szélekre kerüljenek a kúszó növéssű növények, hogy onnan lecsüng-hessenek. A növényeket beültetés előtt öntözzük meg, majd a cserépből kiemelve a felső talajréteget távolítsuk el. Ha a földlabda túl nagy, akkor össze lehet nyomkodni, de a gyökereket soha ne vágjuk vissza. Amennyiben így sem fér a kijelölt helyre, akkor óvatosan ki lehet mosni a földből a gyökerek közül. Az így előkészített növényt helyez-zük el a méretének megfelelően kiásott ültetőgödörbe. A töve közé tömjünk földet, és óvatosan tömörítsük, majd a kőmúrvát⁺ húzzuk vissza egészen a növény tövéhez, és öntözzük be. (Kaktuszoknál 1-2 hét elmúltával öntözzük be. (A szerk.)

Függőleges körös beültetéséhez tisztítsuk ki a sziklahasadékot, és egy kis követ víz-szintesen szorosan ékeljünk be. Erre 2-3 cm vastag talajkeveréket szórjunk, majd a növény gyökérlabdáját behelyezzük a részbe. A gyökereket takarjuk be földdel és felül-ről ugyancsak ékeljük ki. Miután a beültetés megtörtént, óvatosan öntözzük meg.

Nagyobb méretű vízigényes örökzöldet csak a sziklakert háttérnövényeként ültes-sünk, és oda, ahol már nincs drénréteg, és úgy tájolva, hogy az árnyékvetése se je-lentsen gondot a későbbiekben. Erre a célra legjobban az oszlopos növéssű örökzöldek felelnek meg. Télálló kaktuszokat és egyéb pozsgásokat önálló egységként helyez-zük el a sziklakertben, és olyan növényekkel társítsuk, amelyek ökológiai igényeikben ha-sonló feltételeket kívánnak.

A sziklakert gondozása

A gondozási munkák legkényesebb része a tápanyag- utánpótlás és az öntözés. A táp-anyagokat szifárd és folyékony halmazállapotban juttatjuk ki. Ma már igen sokféle, kereske-delmi forgalomban kapható tápoldatból váiaszthatunk. A legjobbnak azonban a Wuxál 0,1 %- os oldatának kipermetezését javaslom, amit tavasszal kezdünk és június végén fejezünk be. Később már ne használjuk, mivel a növények hajtásai nem fognak megfelelően beérni és fagyérzékenyekké válnak.

Megfigyelhetjük, hogy a sziklakertben lévő növények körül a föld fokozatosan elfogy, mennyi-sége levesebb lesz. Ezért a hiányzó földet össze a megfelelő talajkeverékből pótoljuk. A táp-anyag igényes növények köré szórjunk ki Volddünger vagy NPK komplex műtrágyát. (Oldva, alacsony koncentrációban, kiöntözve a legjobb!) A talajtakaró kőmúrvá-réteg idővel keveredik a földel, ezért azt időnként szedjük fel. Rostáljuk ki, majd terítsük vissza. A jól megépített szikla-kert talaja hamarabb kiszárad, mint kertünk más része, ezért fokozott figyelmet fordítsunk az öntözésre. A talaj víztartalmát könnyen ellenőrizhetjük, ha néhány helyen ujjunk hegyét a talaj-ba dugjuk, így tapintással eldönthetjük, hogy öntözzünk vagy ne öntözzünk.

Ha a perforált műanyag csövet beépítettük akkor az öntözés hatékonyan és kényel-mesen megoldható. Nagy melegben gyakrabban, nagyobb vízmennyiséget juttassunk ki. Hűvösebb időben kevesebb vízzel öntözzünk, vagy el is maradhat az öntözés.

I r o d a l o m

Izsák Béláné: 1989 Miniatur sziklakertek

Carl, J.: 1981. Miniaturgarten.

Ficzere Miklós

Debrecen

Folyóiratszemle – KuaS 1999/11-12. 2000/1-3.

1999/11.

W. Rauh és H. Petignat munkájával kezdődik a novemberi szám. Egy új, Délnyugat-Madagaszkáron élő Aloe faj az *A. ruffingiana* spec. nov. leírását publikálják. ✦ W. E. Illert jamaicai utazásáról számol be, hangsúlyosan említve a különböző *Melocactus* fajokat és az egyéb oszlopos, a szigeten élő kaktuszokat. ✦ J. M. Lüthy azokat az új kaktuszneveket és szinonimákat foglalja össze, amelyek a veszélyeztetett fajok kereskedelmére vonatkozó Washingtoni Egyezményben szereplő taxonokról készült határozókönyvben is megtalálhatók. ✦ Egy új faj, a *Pilosocereus densiareolatus* subsp. *brunneolanatus* leírása és bemutatása következik P. Braun és E. E. Pereira tollából. Ezt, a braziliai Bahia államban talált alfajt magasabb termete, több bordája, erősebb pseudocephaliuma és nagyobb magjai különböztetik meg a *P. densiareolatus* subsp. *densiareolatus*-tól. ✦ D. Herbel most az *Ariocarpus kotschoubeyanus*-t, a *Pelargonium klinghardtense*-t és a *Parodia* (*Notocactus*, *Malacocarpus*) *erinacea*-t említi az olvasóknak. (A fotók most is gyönyörűek.) ✦ A télálló szukkulensek egyik gyöngyszemét a *Sempervivum montanum*-ot mutatja be T. Bollinger. Egy, a szülőkhöz egyáltalán nem hasonlító, pompás virágú *Oreocereus hendriksenianus* x *Matucana polzii* hibridet ismertet J. Prantner.

1999/12.

Az elsősorban a *Mammillariaknál* megfigyelhető többszörös dichotomiás növekedésről ír és közöl szép fotókat C. és K. Helm. ✦ A bizarr alakú, szín-pompás virágú *Ceropegia* nemzetség egy új képviselőjét írja le P. S. Masinde és F. Albers. A dolgozat bemutatja az új faj, a *C. ballyana* és a közeli rokon *C. albisepta* var. *robysiana* közti különbségeket. ✦ „A Walther Rausch kaktuszai” c. sorozatban ezúttal a *Lobivia taratensis* Cardenas R 54 bemutatására és nomenklatúrája körüli bonyodalmak összegzésére vállalkozik H.-J. Wittau és G. Winkler. ✦ A *Pierrebraunia* nemzetség második új fajának, a *P. brauniorium* Esteves spec. nov.-nak a leírását publikálja E. E. Pereira. ✦ Egy másik új faj, a Madagaszkáron talált *Uncarina turicana* spec. nov. kerül bemutatásra J. J. Lavranos tollából. ✦ D. Herbel most a *Mammillaria tialocii*-t, a *Parodia* (*Eriocactus*) *leninghausii*-t, a *Rebutia deminuta*-t, a *Schlumbergera* hibrideket, a *Ceropegia fusca*-t és a *Crassula columnaris*-t ismerteti és ajánl-

ja gyűjtésre. ✦ Az *Opuntia*-k történetéről, elterjedéséről és felhasználásáról J. Ettelt írását olvashatjuk. ✦ P. Schupke a mexikói „*C. senilis* völgyet” mutatja be útleírásában, megemlítve a hegyoldalak erózióját, mint az egyik veszélyforrást, ami a növénypopulációt veszélyezteti. ✦ H. Stützel az 1992-ben elhunyt Walter Haage-ra emlékezik születésének 100. évfordulóján.

KuaS 2000/1.

A januári számban a *Coryphantha glassii* spec. nov. leírását találjuk R. F. Dicht és A. D. Lüthy tollából. A közép-mexikói új faj a *C. jalpanensis* közeli rokona; hosszabb, hengeres hajtások, sárgás tövisek és kisméretű termések jellemzik. ✦ D. Herbel a *Mammillaria huitzilopochtli*-t, a *Rhipsalis cereuscula*-t és a *Sansaveria trifasciata* var. *laurentii* cv. „Golden Hahnii”-t ismerteti meg az olvasóval egy-egy fotó kíséretében. ✦ H. Müller a nektárképző *Ferocactus*ok jól ismert feketegomba-bevonatáról ír, és arról a megfigyeléséről, hogy a legyek és darazsak a nektár elfogyasztásával megakadályozhatják a gomba megtelepedését a növényeken. ✦ A *Sedum*okhoz hasonló *Graptopetalum pachyphyllum* morfológiájával és tartásával kapcsolatos ismereteket foglalja össze H. Regnat. ✦ Dr. W. Hoffmann 1958-ra emlékezik, amikor Bolíviában felkereste Käte Wilke asszonyt, aki számos kaktuszfajt gyűjtött, nevét pedig Backeberg örökölte meg a *Pseudobolivia wilkeae*-ben. ✦ Figyelemre is alig méltatott szépségekről, a *Micranthocereus*okról találjuk W. van Heek és W. Strecher munkáját. ✦ Az *Echinocereus pectinatus* subsp. *ctenoides* besorolása az alfaj termése alapján lehetséges - ez derül ki G. R. W. Frank gazdagon illusztrált írásából. ✦ J. Ettelt az *Opuntia*kat mutatja be, ismertetve elterjedésüket, alaktani gazdagságukat és tartásuk főbb követelményeit.

KuaS 2000/2.

D. Schnabel a namíbiai sivatagban élő *Welwitschia mirabilis*t mutatja be. Élőhelyi fotókkal illusztrált írása összefoglalja ennek a különös és csodálatos növénynek a felfedezését, történetét, élőhelyének klimatikus viszonyait valamint életműködését. ✦ „Nyomelemek - az ültetőközegek fontos komponensei” címmel találjuk D. Herbel munkáját. A szerző a főelemek mellett a növények számára ugyancsak létfontosságú legfontosabb mikroelemek szerepét és hiányuk következményeit ismerteti. ✦ Rövid írásában A. Wunder a Blossfeldia-k tartásával kapcsolatos tapasztalatait foglalja össze. Saját megfigyelései alapján az agyagban gazdag földkeverék kifejezetten előnyös a kis növények saját gyökéren való tartásakor. ✦ B. Bohle a braziliai Diamantina fennsíkon tett utazásáról tudósít és bemutatja az ott honos *Melocactus*, *Pierrebraunia*, *Orthophytum* és *Micranthocereus* nemzetségbeli fajok élőhelyét.

✦ Néhány új Hildewintera hibrid szépségét csodálhatjuk meg azokon a fotókon, amelyeket G. Gröner írásának illusztrációjaként találhatunk a KuaS februári számának a végén. ✦ Rövid, de tartalmas ismertető, valamint pompás fotók tartásra érdemes fajokról: *Lepismium cruciforme*, *Echeveria peacockii*, *Stenocereus dumortieri*, *Neolloydia horripila*, *Agave filifera* és *Parodia* [*Notocactus* (*Brasilicactus*)] *haselbergii*.

KuaS 2000/3.

J. Lüthy a *Mammillaria zephyranthoides*-t és taxonómiájának a történetét ismerteti a márciusi számban. ✦ D. Schnabel nemcsak élőhelyén tanulmányozta a *Welwitschia mirabilis*-t (KuaS 2000/2. szám) hanem a magvetésével és szobanövényként való nevelésével is megpróbálkozott. Írásából megtudhatjuk, hogy a magok jól csíráznak és a kis növények jól fejlődnek, hároméves koruk után azonban már túl terjedelmessé válnak és speciális, akár 1 méter mély ültetőedényt igényelnek. ✦ D. Herbel ezúttal a *Rebutia minuscula* var. *grandiflora*-t, a *Crassula ovata*-t és a *Mammillaria pectinifera*-t mutatja be. ✦ A taxonómiai rovatban W. Rauh munkája olvasható egy új, madagaszkári fajról az *Aloe steffaniana* Rauh spec. nov.-ról. ✦ F. Hochstätter írása a *Sclerocactus* nemzetség további fajait mutatja be, folytatva a KuaS 1999/5. és 1999/6. számában megjelent ismertetést. A pompás illusztrációkon a *S. pubispinus*-t, *S. spinosior*-t és subsp. *blainei*-t, a *S. nyensis*-t valamint a *S. polyancistrus*-t láthatjuk és teljes leírásukat olvashatjuk. ✦ W. Papsch rövid írásában Franz Buxbaumra emlékezik születésének 100. évfordulóján. A neves kaktuszkutatónak több mint 300 publikációja jelent meg, legfontosabb könyve a háromkötetes *A kaktuszok morfológiája* (*Morphologie der Kakteen*), amely 1951-53 között látott napvilágot.

Dr. Buglyó Péter

Debrecen

18. A kiállítás vendégei és rendezői 2000. augusztus 19-én

Fotó: Herczeg István

19. *Ferocactus emoryi* v. *rectispinus* Tóth Norbert gyűjteményéből

Fotó: Somogyi József

20. Szunyogh Menyhért (Nyiregyháza) gyűjteményének részlete

Fotó: Somogyi József

21. Dr. Buglyó Péter (Debrecen) gyűjteményének részlete

Fotó: Somogyi József

Zusammenfassung: Der Autor fasst nach der Aufforderung des Präsidenten unseres Vereines seine Erfahrungen und Erlebnisse in der Ausstellung am 18-20.08.2000.

Abstract: The author, our association's guest and distant member, upon the President of Association's request, summarizes his experiences about our exhibition organized 18-20 August 2000.

A Debreceni Kaktuszgyűjtők Egyesülete számára fontos év az idei. Az augusztus 20-i ünnephez kapcsolódóan megrendezték első önálló kiállításukat. Családommal ezt a hétvégét Debrecenben töltöttem, így módomban volt a kiállítást meglátogatni. Ezért most röviden megosztanám benyomásaimat a Pozsgás-Tár olvasóival. Véleményem elfogult lesz, elfogultságom két forrásból táplálkozik: egyik oldalról tagja vagyok egy másik kaktuszegyesület vezetőségének, másrészt kezdettől fogva szimpátiával, sőt csodálattal figyelem a debreceni egyesület látványos fejlődését, több helyi és környékbeli gyűjtőt kedves ismerősként, barátomként tartok számon.

A kiállítást a vidámpark területén tartották. Ehhez a park különálló épületet bocsátott a rendezők rendelkezésére, amely fedett, körben üvegfallal határolt, becslésem szerint legalább 150 négyzetméter alapterületű. A mintegy 25 négyzetméternyi kiállított anyag 20 gyűjteményből származott, valamennyi dekoratív, értékes példány, ízlésesen elrendezve. A kiállítók nagyobb része helyi és környékbeli gyűjtő volt, de láthattunk budapesti, nyíregyházi, ceglédi, orosházi, gyulai, mezőtúri, gyomaendrődi gyűjteményekből származó növényeket is. A terem méretei lehetővé tették, hogy a sok növény ellenére sem kellett a látogatóknak szoronganiuk, kényelmesen sétálhattak, nézelődhetnek, beszélgethettek az asztalok előtt. A falakon dekorációként jó minőségű saját fotóikból készült posztereket láthattunk. A növényeken kívül képeslapokat és az egyesület folyóiratának példányai is kaphatók voltak a helyszínen, és itt mutatták be a rövidesen várhatóan megjelenő falinaptár tervezetét is.

Az árusítás az udvaron zajlott, én összesen öt árust tudtam megszámolni, de ebben lehet, hogy tévedek egy keveset. Az árusok árukészlete viszonylag kicsi volt, az is uralkodóan „kommersz”, többnyire név nélkül árusított növényekből állt. Gyűjtőszámmal, élőhelyi adatokkal ellátott példányokat egyáltalán nem láttam. Az árusítók kis száma azonban egy nagyon örömteli dolgot is jelentett: a kiállítók nagy része nem az árusítás jogáért, hanem önzetlenül, csupán önmagáért a kiállításért hozta el növényeit, nem egyszer jelentős távolságról.

A kiállítás látogatottsága ezen a szombati napon kimondottan gyér volt, szinte csak az ún. szakmai közönség volt látható. A jelenlévők szerint így volt ez előző napon is. Elhangzott néhány tétova célzás arra, hogy Budapesten ugyanebben az időben rendezett kiállítás szívta el a látogatókat és az árusítókat Debrecenből. Ezt én személy szerint nem hiszem, a két területnek nem azonos a vonzáskörzete, habár mindegyik egyesület országos hatáskörű. Tény, hogy talán meg kellene próbálni egyeztetni az éves terveket, de az is igaz, hogy az aug. 20-i kiállításnak mindkét városban hagyományai vannak. Talán arról van szó csupán, hogy a MKOE jó néhány éves pangása után most két dinamikusan fejlődő kaktuszgyűjtő egyesület is van az országban, amelyek tevékenysége óhatatlanul átfedésekkel jár.

A csekély látogatottság okát én egyértelműen az időjárásban láttam, ezen a hétvégén negyven fok volt árnyékban, aki tehette, inkább elbújt a kánikula elől. Vasárnap azonban, az ünnep napján a fél ország Debrecen utcáin volt, hiszen a híres virágkarnevál nagy tömegeket vonz a városba, bármilyen idő is legyen. Ezen a napon nem jártam a kiállításon, de voltam a Nagyerdőben, és láttam, hogy a Vidámpark pénztárainál hosszú sorok állnak. Biztos vagyok benne, hogy a belépők jelentős része a kiállítást is meglátogatta.

A szombati napra visszatérve el kell mondani, hogy előadás is szerepelt a programban. Nemes Lajos, a városhoz szorosan kötődő botanikus, szakíró tartott előadást a magyar – és ezen belül kiemelten a Debrecen környéki – kaktuszgyűjtés történetéből. Sajnálatos, hogy ezen az előadáson alig tucatnyian voltunk jelen, pedig az előadó a témából nagyon jól felkészült, ismerete a több évtizedes személyes élményeken kívül aprólékos levéltári és könyvtári kutatómunkából származnak. A kis létszámnak is köszönhetően, az előadás lassan kellemes baráti beszélgetéssé változott. Egy másik kedves gesztus volt a szervezők részéről az esti gulyásparti, amelyet egy panzió udvarán szerveztek a kiállítók és néhány vendég tiszteletére. Hangulatos baráti beszélgetésekre, ismerkedésre, tervezgetésre kitűnő alkalom.

Ami a legfontosabb, hogy ez az első önálló kiállítás létrejött. Elsőre is színvonalas rendezvényt szerveztek, amelyhez bármelyik szervező és kiállító büszkén adhatja a nevét. Hogy a kiállítások színvonala évről évre emelkedni fog, abban nincs kétségem, hiszen évek óta ezt szoktuk meg ettől a közösségtől. Ehhez kívánok sok sikert, jó egészséget és jó barátokat.

Lukoczkí Zoltán

Székesfehérvár

Lukoczkí Zoltán kedves barátunkat és gyűjtőtársunkat mi kértük fel benyomásai, tapasztalatai ismertetésére, leírására. Tettük ezt azzal a nem titkolt szándékkal, hogy szervezésben önálló, saját kiállításunkról egy részt nem vevő, többségében elfogulatlan ember adjon véleményt, elkerülve ezzel az öndicséret hibáját és az azt kiváltó jogos „vádakat”. Rövid írását majdnem szó szerint tesszük közzé, csak a pontosság érdekében egészítettük ki azon adatokkal, amelyeket ő nem ismerhetett. Ezúton is köszönjük gesztusként is szánt fáradozását!

Felidézésképpen közlünk egy pár képet a kiállításról (17-23 sz. képek)

Az egyesületünk által kiadásra tervezett 2001 falinaptár egy hónapjának képét tájékoztató jelleggel közzétettük. (37 sz. kép)

Tervezett ára 600 Ft, amit csak abban az esetben tudunk elkészíttetni, ha legalább 1500 db-nyi megrendelést tudunk szervezni. Bővebben a Keres - Kínál rovatban olvasható erről.

Papp László
Főszerkesztő

A tápoldatozás mellékhatása?

Hozzászólás a DEBRECENI POZSGÁS-TÁR 2000. évi 2. számának 100-104. oldalán megjelent közleményekhez

Zusammenfassung: Der Verfasser schreibt über seine Erfahrungen, analysiert die Quellen der eventuellen Nebenwirkungen, die allgemeinen Eigenschaften des Nährbodens und die auf dessen geübte Wirkungen der Nährstofflösungen. Er stellt fest, dass diese Lösung in einer solchen allgemeinen Umgebung keine ähnlichen Nebenwirkungen heraufzurufen konnte, über die er in unserem letzten Heft gelesen hat.

Abstract: The author writes down his observations. He analyses the origin of the contingent by-effects, the general characteristics of the soil and the effects of the nourishing substances. He notes: if you use it correctly in the general soil surrounding it won't cause such by-effects mentioned in the previous issue.

Érdeklődéssel olvastam a „DEBRECENI POZSGÁS-TÁR” 2000. évi 2. számában megjelent cikkeket a tápoldatozás okozta, tápoldat-váltás miatt hirtelen bekövetkező, túlbujánzó, vegetatív növekedésről. Növényeimet – amely szintén vegyes gyűjtemény – ez évben is május elejétől VITAFLÓRA 8 tápoldat felhasználásával öntöztem az előírt dózisban augusztus 1-ig 5 alkalommal. Szépen fejlődnek, láthatóan jól érzik magukat, rendellenes növekedést, virágzást vagy sarjadzást nem tapasztaltam. Érdekes azonban, hogy a megbomlott tápanyagegyensúly, ami nitrogénbőségben jelentkezett, elsősorban a sarjadzó fajoknál okozott – a leírás szerint – tömeges sarjképződést, ugyanakkor nem tudjuk, hogy nem sarjadzó fajoknál volt e valamilyen vegetatív elváltozás pl.: valamely Cereus faj a szokásosnál hosszabb évi növekedést produkált, vagy az Echinocactus grusonii jóval nagyobbra nőtt, mint máskor.

A cikkekben megadott adatsorokból megállapítható, hogy „Kaktuszdoktor” alkalmazásával lényegesen nagyobb mennyiségű makro- és mikroelem került a termesztő-közegbe mint a VITAFLÓRA 8 használata esetén. A kérdés az, hogy a „Kaktuszdoktor” esetében miért és mennyi makroelem, elsősorban nitrogén és mennyi mikroelem halmozódik fel a talajban, akkor fel nem vehető formában és miért éppen tápoldat váltáskor indukálódtak* ezek a tápanyagok. Ezen kérdések megválaszolásához azonban nagyon sok, a növények tartásával kapcsolatos körülményt kellene ismernünk, ugyanis a tápoldat vagy szilárd műtrágya formájában kijuttatott tápanyagok felvehetőségét nagyon sokféle tényező befolyásolja: a pH, a hőmérséklet, a nedvesség, kémiai egymásra-hatás, a talaj szervesanyag- tartalma, talaj- növény kölcsönhatás, tápanyagok kötődése stb. A talaj tápanyag ellátottságát csak az aktuális (könnyen felvehető) és a potenciális (tartalék) tápanyag- készlet együttes vizsgálatával tudjuk megítélni mert hosszabb távon csak ez adhat megfelelő információt a tápanyag-ellátottságra.

A tápanyagokkal való harmonikus ellátás különösen fontos a „dísznövényeknél” – ide sorolom a kaktuszokat is, - mert a növény habitusa,* virágjainak színe, alkata elsőrendű tényező. E növényeknél ilyen szemlélettel már akkor is a tápanyag egyensúly megbomlásáról beszélünk, ha a növény esztétikailag nem megfelelő képet mutat.

Az egyes tápanyagformák átalakulhatnak egymásba is és a tápanyagok felvehetőségét befolyásoló tényezők egymásra is hatnak.

Fentiekből láthatjuk, hogy rendkívül bonyolult és összetett kérdéskörre próbálunk választ keresni.

A következőkben – részemről is csak találgatásoknak minősíthető – alternatívákban próbálok választ adni a tapasztalt burjánzó sarjadásra.

1./ A talaj pH-jának megváltozása:

A talaj reakciója a bevitt tápanyagokra annak pH értékétől függően változik. A tápanyagok felvehetőségében van egy tartomány, amely alatt a főbb tápanyagok, így az N, P, K felvehetősége nem kedvező. Ez a pH érték 5,5- amely érdekes módon a kozmetikai iparban is egyfajta küszöbérték, de egyébként ez a talaj-biokémiai küszöbérték tartomány alsó értéke. Ezen érték alatt a nitrogénellátás kedvezőtlen és a foszfátok nem felvehetőek, a nitrogénellátás mikrobiológiai tényezői is gátoltak. A talajban nem ritkán előforduló és kisebb pH mellett oldhatóvá váló vas- és alumíniumtartalom miatt fennáll a toxicitás⁺ veszélye is. 7,8-8,0 pH érték felett viszont bizonyos mikroelemek válnak a növény számára felvehetetlenné. Mivel általam nem ismert sem az ültetőközeg, sem a táppalata pH értéke, így csak valószínűsíteni tudom, hogy a pH érték megváltozása váltotta ki a túlzott sarjadást mivel az addig nem vagy csak kevésbé felvehető tápanyagok a pH viszonyok változására jobban felvehetővé váltak.

2./ Talajkolloidok szerepe, ionok és a sótartalom megváltozása.

A humuszkolloidok igen hasznosak a tápanyagforgalom szempontjából is, mivel a főbb tápanyagokat reverzibilis⁺ módon megkötik. Agyagkolloidok jelenléte esetén igen kedvező a talaj potenciális tápanyagtartalma. Az így megkötött tápanyagokat a talaj későbbiekben leadja a növény számára. A kaktuszok jellemző talaja azonban homokos, tápanyagban viszonylag szegény. Az ilyen talajokon a táppalatos öntözés csak az aktuális, azaz könnyen felvehető tápanyag-koncentrációt növeli. Ezért az ilyen kolloid-szegény talajban nagy gondosságot igényel az adagok megválasztása. Normális körülmények között a talajok sótartalma kicsi, de táppalatozás, műtrágyázás, öntözés hatására a sók felhalmozódhatnak, különösen zárt terű tartás esetén. Ilyen körülmények között kilúgozódással a só mennyiség nem csökken, mivel kilúgozódás gyakorlatilag nincsen, hanem folyamatosan nő a sótartalom. A só koncentráció növekedésével egyre inkább a könnyen oldható sók maradnak a talajban, de egyben ezek a legkárosabbak is (pl: NaCl, Na₂SO₄, KCl). És itt kell az ioncseréről beszélni. A talajkolloidok felületén megkötött ionokat más, erősebben kötődő ionok képesek kiszorítani és a helyükbe lépni. Ezt nevezzük ionkicserélődésnek.

Az ioncsere megváltoztatja talaj kémiai és fizikai állapotát. Így a talajban lévő nátrium igen káros, ha azonban nátrium ion helyébe kalcium ion lép akkor a talajszerkezet

hirtelen megváltozik, és ezzel együtt megváltozik a tápanyagok felvehetősége is.

Az addig kötött állapotban lévő, nem felvehető tápanyagok hirtelen felvehetővé válnak, és erre a növényünk burjánzó fejlődéssel válaszol. A kialakuló bőséges tápanyag-ellátottság, így a sok nitrogén is, ha az ilyenkor a szokásos gyakoribb öntözéssel párosul, akkor nagyon erős és hosszan tartó hajtásnövekedést vált ki. Itt megjegyzem, hogy az általános hiedelmekkel szemben nem a nitrogénbőség okozza önmagában a laza szövetképződést, hanem a túl nedves talajjal párosult magas hőmérséklet és a kevés fény együttes hatása is.

[Az oltható nitrogénvegyületek a xilem – vagyis a szállítószövetekben a fatest (a talajoldatokat szállító edénnyaláb) – transzportja (szállítása) révén jutnak el a megfelelő szövetekbe, így a folyamatosan nedves talaj (több öntözés a kelletténél) nagyobb mennyiségű nitrogénvegyület-beépítést, asszimilációt is eredményez. A „megszokott” fényviszonyok miatt intenzívebb a szövetképződés (növekedés és fejlődés), aminek eredménye lehet egy lazább, másodlagos anyagcsere termékekben (vastagabb sejtfal, egyéb szilárdító elemek) szegényebb szövetrendszer. Főszerkesztő.]

Az elmondottakból következik, hogy nemcsak talajunk sok mindenre kiterjedő állapotát (amelyről általában szintén keveset tudunk), hanem a tápanyagok jóval több paraméterét ismernünk kellene mint amennyi a címkén feltüntetésre kerül. Hogy melyek ezek? A teljesség felsorolása nélkül a következők: pH értéke, milyen formában van jelen a kálium, a nitrogénből mennyi az ammónium és mennyi a nitrát nitrogén, szerves v. szervetlen vegyület formájában van-e jelen, foszfát esetében mennyi a vízben és mennyi a citrátban oldódó, milyen mikroelemeket tartalmaz, milyen azok mennyisége vagy legalább egymáshoz való aránya. Mivel ezen adatok meghaladják a címkére írandó információk körét, ezért örömmel venném, ha ezekről folyóiratunkban olvashatnánk a közeljövőben, és nem csak a VITAFLÓRA 8 vonatkozásában.

Befejezésül végső konklúzióként valószínűtlennek tartom, hogy a Rigerszki úr által leírt káros (?) sarjadzást a VITAFLÓRA 8 tápanyag összetétele okozná, ha azt az előírt dózisban és adagolásban használjuk, alapul véve a saját növényeimnél tapasztaltakat is.

Ficzere Miklós

Debrecen

Helyesbítés

Ez évi 2. számunk 80. oldalán „Uebelmannianae” fajcsoport helyett „Herterianae”-t írtunk. A 38. képen lévő kristályvirágféle helyes fajneve *Aloinopsis luckhoffii*. Elírásainkért olvasóinktól elnézést kérünk! (A szerk.)

Még egyszer Vitaflóra 8

Zusammenfassung: *Der Autor kam auf die logische Schlussfolgerung, dass die früher beschriebenen Entwicklungsveränderungen wegen der Nährstoffbindung der in den Nährboden gemischten Perlit und der intensiveren Bewässerung zustande kam.*

Abstract: *The author supposes that developmental modification, he wrote earlier about, seems to evolve as a result of nutrient absorption of 'perlit' mixed with soil and the intensive watering.*

Nem tartom szerencsésnek azt, amit most teszek, azaz, hogy egy színvonalas szakmai folyóirat hasábjait foglalom el választlevelezéssel. Viszont úgy érzem, kötelességem röviden megkövetni Bésán János urat, a Vitaflóra Kft. ügyvezetőjét és tanulságos is lehet mindannyiunknak. Talán okosabb lett volna először Őt megkeresnem a problémámmal, és azután, tisztább fejfel megírnai a Debreceni Pozsgás-Tár III. évf. 2. számában megjelent "A tápoldat okozta nemkívánatos hatások kaktuszokon" c. cikket. Ugyanis a furcsaságokra időközben úgy látszik, fény derült.

Frissen végzett kertészmérnök barátom, Juhász Viktor hívta fel a figyelmemet arra, hogy a tápanyagok bizonyos körülmények között akumulálódhatnak a talajban. Mindent megvizsgálva el kell ismernem, hogy tavaly ennek bekövetkezéséhez akaratlanul is nagyban hozzájárultam.

Történt, hogy múlt évben kifogytam a föld lazítására használt sóderből, és a könnyebb utat választva nem próbáltam pótolni, hanem helyette a rendelkezésemre álló perlitel helyettesítettem a részbeni esedékes átültetések talajkeverékéhez, amihez némi tőzeget is adagoltam pufferként. Az eredmény egy nagyon jó vízáteresztő közeg lett. Annyira, hogy a nagyon meleg időszakokban egy nap alatt is képes volt kiszáradni. Elgondolkodhatunk azon, hogy e rövid periódus alatt mennyi ideje lehetett a növénynek a tápanyagfelvételre. Sok esélyük nem volt, az biztos. Tehát a sók maradtak a talajban, illetve a perlitben, melynek porózus szerkezete tárolásra kiváltképp alkalmas lehet, a víz nagyobb része pedig elpárolgott. Ezt néhányszor megismételve, úgy gondolom, sikerült létrehoznom egy tápanyagbombát, ami csak arra várt, hogy élesítse valami. Erre egy hosszabban tartó, hűvösebb idő alkalmas lehetett, amikor a termesztő közeg több napon át nedves maradt, nem száradt ki. Ekkor mobilizálódhatott egy olyan dózis, mely az előírt koncentráció többszöröseként jelentkezett, és eredményezte a rendellenes burjánzást.

A teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy a nem perlites talajba ültetett növényeim közül inkább azok érezték meg a kezelést, melyek méretüknél fogva kisebb cserepekben élnek. A kisebb térfogatú közeg ez esetben is hamarabb kiszáradt, mint a többi.

Végezetül visszakanyarodnék a fentiekben említett cikkhez. A klasszikus 22-es csapdájába esve érzem magam, mert abban szóltam arról, hogy milyen bosszantó az, ha nem eléggé pontosított adatok alapján következtetünk. Én ezt tettem, úgy látszik, vizszakézból magamat csaptam pofon, de így, utólag levonva a tanulságokat, jól is esett.

KÖNYVISMERTETÉS

Tony Sato: (szerkesztő és szerző): Kaktusz kézikönyv (Cactus handbook). Kiadta Japan Cactus Planning Press (23, Urisawa Shimizumachi, Fukusima city 960 JAPAN) 1996, (Ára lágykötésben 54,5 font, keménykötésben 65 font.)

Pontosan három évvel ezelőtt a kezdő számukban már felhívtam olvasóink figyelmét e műre, amely a megjelenése óta a nyugat-európai posztagás folyóiratokban a könyv hirdetések előterében található. Ennek legfőbb oka a könyv azon érdeme, hogy a viszonylag rövid szöveges része, a képaláírások latin, angol és japán nyelvűek. Azonkívül a 345 oldal nagy többsége fotókat tartalmaz, oldalanként kilencet, így az egész írás 3015! fényképpel illusztrált. E sajátossága tényleg egyedülálló, hiszen a ma ismert nemzetségek szinte mindegyikét bemutatja, legalább egy faj képének erejéig. A fényképfelvételek többsége jó, néha kiváló, bár a bemutatott fajokból sajnos sok virág nélkül látható, amely némileg csorbítja, összképet. Erénye még Sato művének, hogy számos kedvelt faj mutánsait, s ha kertészeti szaporítás alatt vannak és szabályosan leírták őket, fajtaikat (cv.: cultivarietas) is bemutatja, többségük a japán kaktuszosok kedvence és japán fajneveket visel. További pozitívuma még, hogy figyelembe veszi a revíziókat, de a régi fajok neve alatt is közöl képeket amely ugyan nem tudatos törekvés, de az olvasó így láthatja, hogy a besorolási módosítások jogosak, avagy – néha ez is előfordul – vitathatók voltak.

Helyes megoldásnak tarthatjuk, hogy azokban az esetekben, amikor a varietas (párszor a faj) leírása érvénytelen vagy helytelen biológiai szempontból, akkor ott idézőjelbe teszi, a szerző ezeket, önmaga kételyét is kifejezve ezzel.

Lenyűgöző erényei mellett sajnos hiányosságai és – ritkábban – hibái vannak a könyvnek.

Ezek közül talán a legfőbb, hogy a termet, a növekedés és a virágszín egy egy szavas jellemzése mellett (azt sem minden esetben) nem mindenhol bocsátkozik részletesebb méretbeli leírásba és elterjedési adatot sem közöl, pedig a képek alatt maradt még ezeknek elég hely. A korábban emlegetettek következménye, hogy sokszor nem jelöli a szinonim nemzetségeket és fajokat sem. Néhány faj esetében vitatható a fajazonosság is. Legkevésbé indokolható, gyenge pontja talán a számtalan, latin nevekben ejtett hiba ill. elírás, ezt mindössze egyetlen hozzáértő európai botanikus kaktuszosnak kellett volna átnézni.

Mindezek ellenére is, mivel a vállalkozás nagysága magában rejthet nagyobb hibázási gyakoriságot, de a felsorolt nagyszerű tulajdonságai többségben vannak, a könyvet jó szívvel ajánlom gyűjtőtársaimnak, feltéve, ha ekkora összeget áldozni tudnak rá.

Papp László

Debrecen

Nyílt levél a kaktuszgyűjtő egyesületek vezetőihez

Zusammenfassung: Der Verfasser bringt seinen Wunsch zum Ausdruck, dass man auch landesgültige Kakteenausstellungen organisieren sollte.

Abstract: Why isn't there a country-wide exhibition of cacti and why are there only local ones? The author would like to see a national exhibition mobilizing the whole country.

Miért van mindig csak helyi kaktuszkiallítás, és országos miért nincs?

A fentiekre keresem a választ, és nem találok. Csak egy apró problémára jöttem rá, talán segít, de legalább egy kicsit közelebb kerülünk egymáshoz.

Tudomásul véve azt, hogy minden egyesületnek szuverén joga, hogy mikor rendezi a kiállításait, de azt is tudomásul kell venni az egyesületeknek, hogy szétszakadni senki sem tud, egyszerre két helyen kiállítani nem lehet (kivéve egy-két kereskedőt). Talán a látogatottság sem olyan, amikor két kiállítás van az ország két különböző helyén. Csak egy néhány példa.

A MKOE Fűvészkertben rendezte a május végi kiállítását, amin én is szerettem volna ott lenni, de ez lehetetlen volt az alábbiak miatt. A Ceglédi Kaktusz és Egzota Klub aminek tagja vagyok, kiírta programjába ugyanekkorra a kiállítását, és itt kötelességem volt a részvétel.

Másik példa. A Debreceni Kaktuszgyűjtők Egyesületének az augusztus 20-ai viágkarnevál időpontjában van az éves kaktuszkiallítása, amire már nagyon régen jelentkeztem. Nemrég kaptam az értesítést, hogy a MKOE ismét rendez kiállítást a Fűvészkertben, ezen megint nem vehettem részt. Lehet, hogy a fenti probléma nem csak egyedül az enyém? Jó lenne ezen elgondolkodni.

Ne csak a problémát említsem, volna egy javaslatom az egyesületek vezetői felé! Csináljanak közösen egy mindenki által ismert éves kiállítási naptárt, persze józanul, megfontolva, hogy mindenkinek jó legyen és így talán valaha egy ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS is újra megszülethet.

Remélem, a javaslatom nyitott fülekre talál, ha mindenhol jó szándék van, meg lehet valósítani a fentieket, minden kaktuszos örömére.

Megkapja: MKOE- *Alba-Flóra* szerkesztősége és KKKE-DEBRECENI POZSGÁS-TÁR szerkesztősége, és így minden érdekelthez eljut.

Libnár Antal

Cegléd Gyöngyvirág u. 14 sz.
Ceglédi Kaktusz és Egzota Klub

22. Szani Károly (Debrecen) gyűjteményének részlete

Fotó: Somogyi József

23. Romhányi Tivadar (Debrecen) gyűjteményének részlete

Fotó: Somogyi József

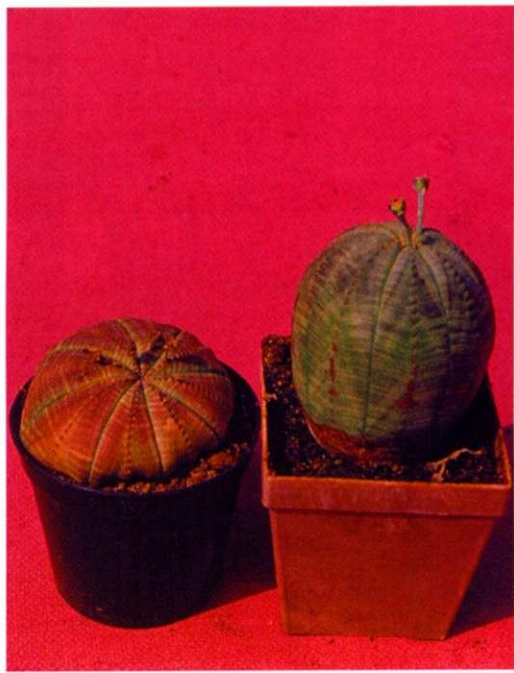
24. *Adenium obesum* virágzásban és felrepedt terméssel

Fotó: Epresi László

25. *Adenium obesum* terméssel

Fotó: Epresi László

26. *Euphorbia obesa*

Fotó: Nagy Imre

Növényritkaságok: az „Adenium obesum”

Zusammenfassung: Der Verfasser stellt die Morphologie und die Verbreitung der Art vor und macht auch seine Erfahrungen mit der Pflanze bekannt.

Abstract: He writes not only about the morphology and the range of this species but also about his experiences getting through the breeding of plant.

Az *Adenium* nemzetségnek csupán négy lassú növekedésű faja él Kelet-Afrikában és Arábia déli részén. Az *Adenium*ok palackfa életmódú és megjelenésű növények Apocynaceae (meteng félek) családjába tartoznak. Hajtások bokorformát alkotnak, száruk barna, húsos, palack alakúan megvastagodott, úgynevezett szukkulens törzs, tojásdad levelekkel. Virágaik fehér, rózsaszín vagy vörös árnyalatúak. Virágaikat tapasztól őszi szakszagosan hozzák. Napfény- és szárazságkedvelő, tűrő növények.

(Az *A. obesum* elterjedési területe, 1 sz. ábra)

Testük sérülése esetén erősen mérgező nedvet bocsátanak ki és hajlamosak lehetnek a rothadásra is.

Az *Adenium obesum* „beporzása” nem könnyű feladat, mivel nem termel látványos virágport. A virágok tölcserének alsó részén ha rovar inger éri, egy olyan anyagot bocsát ki, (pollent) amely a rovarra tapadva kijövet a bibére kenődik. Ha mi szeretnénk magot fogni, akkor azt a műveletet kell utánoznunk. Ha sikerrel járunk a magtok szép nagy kétágú szarvszerű képződmény lesz, mely ha beérik és felreped, hosszúkás magokat repít széjjel, melyeken mind két végén repítő szőrök vannak. Így a szél útján messzire tudnak jutni az anyanövénytől.

Az *Adenium*ok magról könnyen felnevelhető növények. Jó tartás mellett már 3-4 éves korban virágoznak. Öntözésüknél nagyon óvatosan bánjuk velük. Teletetésük 15-16 °C –nál alacsonyabb ne legyen.

Ha odafigyeléssel gondozzuk, nagyon sok örömünk lesz e kedves és bizar növényekben.

(24 és 25 sz. képek)

Irodalom

- Hewitt, T: 1994 Kaktuszok és Pozsgások
Rowley, G. 1999 The Pachypodium and Adenium
The Cactus File Handbook

Epresi László
Komárom

1. ábra. Az *Adenium obesum* faj (1), valamint alfajainak hozzávetőleges elterjedési területe subsp. boehmianum (2), subsp. olcifolium (3), subsp. socotranum (4), subsp. somalense (5), subsp. swazicum (6)

Kaktuszos levelezési listák az Interneten

Zusammenfassung: Der Autor möchte einige interessante Internetadressen bekannt machen.

Abstract: The author compiles a list containing useful addresses on the Internet for the cactus collectors.

Az Interneten fellelhető egyik leghasznosabb szolgáltatás a levelező listák használata. Ezek akár olyan ingyenes újságokként is felfoghatók, amiket az olvasók írnak és a terjesztésük levélben, e-mail formájában történik. A levelezési listák működése egyszerű: egy adott címre elküldött levelet minden előfizető megkap. Beállításától függően naponta egy, levélbe összegyűjtött csomagot kapunk vagy minden levél önállóan, a beküldéskor érkezik meg a címünkre. A szolgáltatás segítségével kérdéseket tehetünk fel vagy válaszolhatunk azokra, esetleg csak figyelhetjük mások levelezését. Szerintem a legnagyobb haszon új ismeretségek kialakulása.

A levelezési listák használatához ismerni kell a listát működtető szerver program e-mail címét, valamint azt a címet, ahová a listára küldendő leveleket kell küldenünk. A szervernek küldött parancsokkal iratkozhatunk fel a lista tagjai közé, itt kérhetjük el a régebbi számokat stb. Ez úgy történik, hogy a szervernek írunk egy e-mailt, amiben leírjuk a parancsainkat. A címeket és a szükséges parancsokat röviden ismertetni fogom, a parancsok részletesebb ismertetésének azonban nem itt a helye. Általában minden lista szervere ismeri a 'help' parancsot, erre részletes ismertetőt küld a szolgáltatásairól, akit bővebben érdekel a téma, az próbálja ki. Szívesen segítek én is, amiben tudok, címem: barna@polygon.hu.

Néhány hasznos levelezési lista:

Kaktusz levelezési lista

Magyar nyelvű lista, kaktuszkedvelők maroknyi de lelkes csapatával. Olvashatunk itt kiállítási beszámolókat, gyakorlati tanácsokat vagy cserélhetünk magot is. Az MKOE életének legfrissebb híreiről is értesülhetünk. Feliratkozás után illik bemutatkozó levelet küldeni, hogy a többiek is megismerhessenek.

A lista szervere a listszerver@db.szif.hu címen érhető el, a feliratkozáshoz erre a címre a következő tartalmú levelet küldjük:

subscribe kaktusz [a feliratkozó neve]

Ekkor kapunk kell egy üdvözlő levelet, amiben közlik a további teendőinket.

Cacti_etc

Angol nyelvű lista, általános kaktusz-pozsgás témában. Csak a nagyon ráérő lelkes gyűjtőknek ajánlható, hatalmas mennyiségű szöveget fogunk kapni, akár napi 30-40 oldalnyit is. A világ minden részéről érkeznek levelek ide, szinte minden témában találhatunk szakértőket. Szívesen válaszolnak a kérdésekre, csak győzzük idővel végig-

olvasni. Az archívumban található a régi számok mellett néhány válogatott információ-csomag pl. a Lithopsokról vagy az élőhelyről történő kaktuszbehozatal szabályairól.

A listához csatlakozáshoz küldjünk egy e-mailt a listserv@opus.hpl.hp.com címre a következő tartalommal:

subscribe cacti_etc [a feliratkozó neve]

Az archívum kilistázásához a következő parancsot küldjük:

index cacti_etc

Innen kiválasztott adat letöltése (e-mail-ben fog megérkezni, a listára való feliratkozás nélkül is használható):

get cacti_etc adat

Például: `get cacti_etc cacti_etc.oct99`: az 1999 októberi archívum letöltése

Hardycacti_etc

Télálló kaktuszokkal és egyéb szukkulensekkel foglalkozó lista, bár a 'télálló' fogalmát elég rugalmasan értelmezzük: kb. ami az USA-ban megél a szabadban, az télálló. Innen már sejthető, hogy a lista tagjai nagyrészt az USA-ból kerülnek ki. A téma nagy szakértői is rendszeresen írnak komoly cikkeket is, például egy egyszerű *Opuntia*-meghatározási kérdésre is érkezett már 10 oldalas cikk az USA-ban élő összes *Opuntia* részletes ismertetésével. Érdekes témákkal foglalkoznak, rengeteg olyan növényről is kiderül hogy kiválóan bírja a fagyot amiről el sem tudjuk képzelni. Sokat segíthet a kaktusztartás költségeinek csökkentésében.

A listához csatlakozáshoz küldjünk egy e-mailt a listserv@opus.hpl.hp.com címre a következő tartalommal:

subscribe hardycacti_etc [a feliratkozó neve]

A letölthető adatok kilistázásához a következő parancsot küldjük:

index hardycacti_etc

Innen kiválasztott adat letöltése (e-mail-ben fog megérkezni, a listára való feliratkozás nélkül is használható):

get hardycacti_etc adat

Például: `get hardycacti_etc hardycacti_etc.oct99`: az 1999 októberi archívum letöltése

Mesembs

Kristályvirágfélékkel kapcsolatos levelezési lista. A téma néhány nagy szakértője is ir ide. A lista forgalma napi néhány levél, vagyis könnyen kezelhető mennyiség. A legtöbb felmerülő kérdésre készségesen válaszolnak. Archívumuk is van, ahol sok képet is találhatunk.

A lista használata eltér a szokásostól, ez ugyanis egy olyan szerveren van, ami kifejezetten levelezési listák kezelésére készült. Ezen a szerveren bárki indíthat saját levelezési listát is. Feliratkozni a www.egroups.com címen lehet. Itt keressünk rá a 'mesembs' listára (vigyázzunk, van egy 'mesemb' nevű is, ami olasz nyelvű). Ugyanitt elérhetjük az archívumot is.

Barna János

Szeged

Zusammenfassung: Der Autor stellt kurz die häufigsten und die schönsten Arten dieser Gattung vor ergänzend mit eigenen Erfahrungen bezüglich deren Vermehrung.

Abstract: The author introduces the commonest and best species of succulent Euphorbia genus and shares with us his experiences about their propagation.

Mindenekelőtt pár szóval szeretném felhívni az olvasók és gyűjtők figyelmét egyes tényekre a nemzetséggel kapcsolatosan. Az Euphorbia- félék családja kb. 2000 fajra tehető, a hibridekkel valamint kultúrában nemesített fajtákkal már jócskán meghaladja a fenti számot. A pozsgás kutyatejek Afrika szinte egész területén, valamint a környező szigeteken élnek, ebből nagyjából következik, hogy melegigényesek. Alakjukban is változatosak, vannak oszloposak, gömb alakúak, és cserjék. Egyben azonban megegyeznek, hogy tejnedvük van, amely mérgező. Mielőtt cikkemben leírandó növények ismertetésébe kezdenék, egy nem régen a kezembe kerülő írásból e növényekről egy legendát olvastam, melyet érdekessége miatt szeretnék megemlíteni.

Egy Plinius nevezetű történetíró leírása szerint az ókor orvosai az Euphorbiák tejnedvéből is készítettek orvosságot. Egy másik ilyen legenda szerint II. Juba az akkori mauritániai király gyomorbántalmait ezeknek a növényeknek a kivonataiból készített orvossággal gyógyította meg. A király hálája és elismerése jeléül ezeket a növényeket erről az orvostól nevezte el tiszteletből.

A legendából ki mennyit hisz el, mindez nem befolyásolja a gyűjtők ezen növények iránti szeretetét.

A kaktuszgyűjtők körében az utóbbi évtizedben már régen ismert növények gyűjtése kezdődött el, ezek a növény pedig nem mások, mint az Euphorbia-k.

A legkedveltebb fajok jellemezésével folytatnám írásomat.

Euphorbia obesa:

Mindig előkelő helyet kapott a gyűjteményekben. Félgömb alakú, szürkészöld színű, vörösesbarna sávokkal. Bordáinak száma nyolc, melyek gerezdekre osztják. Kétlakiak, szaporításához porzós és termős egyedekre van szükség, mivel csak magról szaporíthatók. Mivel nem öntermékenyülők, terméskötésre csak akkor van esély, ha több példány van a gyűjteményben, mert előfordulhat, hogy nem egy időben virágoznak. Felesleges vízre érzékeny.

(26 sz. kép)

A következő leggyakoribb növény a:

Euphorbia caput-medusae:

Érdekes formájának köszönheti népszerűségét. Répagyökerű. A földfelszínén lapos

törzséből mintegy medúzafejből minden irányban kinövő karok, hajtások sokaságából áll. A hajtások a 30- cm is elérhetik. Az új hajtások megjelenésével egy időben hozza tömegesen a lapos fej közelében apró sárga virágait. Szaporítása kétszeri dugványozással történik, de előfordul, hogy a hajtások végei elágaznak s ezeket dugványozva már megfelelő teljes alakú növényt kapunk. A növény színe szürkészöld, de napon tartás esetén igen szép, vörösesbarna színűvé válik. (27 sz. kép)

Euphorbia trigona:

Egy impozáns cserje. Oszlopszerű, három, ritka esetben négy élű bordájú. Az élek széle sűrűn fogazott, amelyet 3-5 mm hosszú páros tövisek díszítenek. Az oldalhajtások a tövisek felett hajtanak ki. A tövispárnák tövéből 15 mm széles, 5-6 cm hosszúságot is elérő levelek fejlődnek ki. Ezek, eltérően más Euphorbiától, sokáig megmaradnak, és díszítik a növényt. A teste aránylag sötétzöld színű, világosabb zöld mintázattal. Tartása az előzőektől abban tér el, hogy mérsékeltebben kell öntözni. Van egy rubra, azaz vörös változata is, ami talán tetszetősebb az előbbinél. Tartása megegyezik az előbbitel. Szaporításuk nálunk sarjról történik, mely a nyár elején a legeredményesebb. Hazai virágzásáról még nem hallottam.

Euphorbia milii:

Szinte minden gyűjteményben megtalálható. Sok vita van róla, hogy a különböző leírásokból melyik a helyes. Gazdagon elágazó, alul a szár vastagsága akár a 15-20 mm-t is elérheti, a magassága 1-1,5 m is lehet. Az ágai 6-10 mm vastagok. Rendszertelenül elhelyezkedő tövisei 18 mm is lehetnek, melyek tövüknél vastagabbak és idősebb korban a növény szárával együtt szürkék lesznek. Az ágak csupaszkok, levelei kicsinyek. Egy-egy virágkocsányon, melyek kb. 5 cm hosszúak, két virág található az őket átölelő 4 db sötétpiros fellevelel (cyathium). (28 sz. kép)

Euphorbia milii v. splendens:

Az alapfajnál nagyobb, 2 m magasságot is elérheti, tömörebb bokrot alkotó. Ágai hosszabbak és vastagabbak, levelei nagyobbak, 50x20 mm-t is elérhetik és a 10 mm vastag ágakat teljesen beborítják. A hajtásvégeken megjelenő bogernyős virágainak fellevelei halványabb pirosak és nagyobbak. Egy-egy virágzat az ismételt elágazó virágszáron 16 db kis virágot, illetve 32 db fellevelet hoz. Az így kialakuló piros csokrok sokasága adja meg a növény igazi szépségét. Találón kapta a „splendens”, azaz a tündöklő nevet. A legelterjedtebb Euphorbiánk, azért is, mert tartósan és bőségesen virágzik, télen fűtött szobában tartható, így a telettése gondot nem okoz. Szaporítása dugványozással a legcélszerűbb. Az utóbbi időben egy újabb formája kezd elterjedni, melynek levélmérete 45x12 mm. Keskeny, hegyes levelű és sárga virágú, azaz sárga fellevelű alak a forma lutea. Ez az forma viszont csak akkor hatásos ha, piros virágú fajok közé helyezzük.

(29 sz. kép)

Euphorbia meloformis:

Ez is gyakori növény a gyűjteményekben. Többen is leírták, különböző neveken: E. pomiformis, E. meloniformis, E. infausta, E. pyriformis, E. falsa. Ennyi név hallatán

azt hinné az ember, hogy valami különleges növényről van szó, pedig szinte minden gyűjtő ismeri. Bordáinak száma nyolc és jól kiálló. Az élein a csúcshoz közel hozza hosszú elágazó száron a sárga virágait. Ezek a szárok sokáig megmaradnak, díszítve a növényt. Erősen sarjadzik, szaporítása ezekkel könnyen megoldható.

(30 sz. kép)

Sorolhatnám még a gyakori Euphorbiákat, de gondolom, ezek kevésbé érdeklik az olvasót, hiszen úgysis ismerik őket. A teljesség kedvéért azért még felsorolok belőlük néhányat minden kommentár nélkül: *E. resinifera*, *E. bubalina*, *E. valida* (ez nagyon hasonlít az *E. meloformishoz*, de a teste mintázott), *E. horida*, *E. ferox*, *E. cereiformis*, *E. kanariensis* stb.

Ezek azok a növények, melyekkel legtöbbször találkoztam gyűjtőtársaimnál.

Most rátérek a kevésbé ismert vagy egyáltalán még nem ismert növények ismeretetésére, ezeknek az élőhelyét is jelölni fogom.

Euphorbia bubleurifolia:

Törzsszukkulens, a fenyőtobozhoz hasonló pikkelyes gumószerű törzsszel. Levelei lándzsa alakúak, hosszúak, kékeszöld színűek. A csúcs közelében, a levelek között jönnek elő a virágkezdemények. 2-3 cm hosszú száron apró halványzöld fellevelek között, a bibe és a porzók egyaránt halványsárgák. Legcélszerűbb a magról való szaporítása, annak ellenére, hogy töről ritkán, de sarjadzik.

Élőhely: Fokföld, Madagaszkár.

(31 sz. kép)

Euphorbia suzannae:

Bordás, ami a szemölcsök sokaságából áll. A szemölcsök végei tövisszerűek, de puhák. Színe sötétzöld, erősen sarjadzik. Sárga virágai nagy tömegben jelennek meg. Kétféle, ahhoz, hogy magot fogjunk, egy porzós és egy termős egyedre van szükségünk. A két nem megkülönböztethető, annak ellenére, hogy az eltérés minimális, alig észrevehető. Hímnemű egyedeket eddig nemigen lehetett beszerezni, mivel sarjról könnyebb és gyorsabb szaporítani.

Én véletlenül a bécsi börszén figyeltem fel egy példányra. Rögtön meg is vettem, több példányt nem találtam. Azóta bőven hoznak magot. A kikelt magoncok nagy többsége tűzdelés után elpusztul, míg a anyanövény alatt kikelt példányok szépen fejlődnek.

Élőhely: Fokföld.

(32 sz. kép)

Euphorbia „japonica”:

Nem véletlen, hogy most ismertetem, mivel az előző két faj keresztezésével a japánok hozták létre ezt az erősen sarjadó hibridet. Teste majdnem gömb alakú, de kissé nyúltabb elérheti a 4-5 cm átmérőt is. Levelei 2-3 cm-esek, virágai aprók, sárgák. Mivel hibrid magot nem hoz, szaporítása csak sarjról történik.

Euphorbia lactea:

Erőteljes cserje. A 3-4 élű robusztus zöld testet hosszanti fehér mintázat díszíti, az

éleln apró páros tövisekkel. Levelei aprók, de hamar leszáradnak. Van egy cristata formája is, ami nagyon mutatós. Sokáig egy másik Euphorbia fajt tartottak lactea-nak, de kiderült, hogy az a Euphorbia pseudocactus.

Élőhely: Molukku szigetek, innen terjedt el. Ceylon, Carib-szigetek, Florida felé.

(33 sz. kép)

Euphorbia millottii:

A törzse hengeres, húsos és tövistelen, szürke színű, elágazó. Az ágak a törzsre hasonlítanak. A szakirodalom nagyon szűkszavú, ezért csak a saját megfigyelésemre tudok támaszkodni.

Levelei felül zöldek, míg fonákuk rozsdavörös, 3,5-8 cm hosszúak és 2,5-5 cm szélesek. Nálam üvegházban tartva télen leveleit lehullajtotta. Tavasszal levélbontás előtt hozza okkersárga, harang alakú, lefelé álló virágait. Magtermésről beszámolni nem tudok, szaporítása dugványról a legcélszerűbb.

Élőhelye: Madagaszkár.

(34 sz. kép)

A továbbiakban nem szeretném kevésbé ismert növények felsorolásával untatni tisztelt olvasóimat, gyűjtőtársaimat, inkább az újabban beszerezett Euphorbiákról szólnék, már amit a szűkös irodalmakból és megfigyeléseim révén ismertetni tudok.

Folytatjuk

Nagy Imre

Budapest

Égyesületi hírek

Egyesületünk 2001-ben Melocactus monográfia kiadását tervezi. A könyv szerzője Újréti Endre. Várható terjedelme 180-200 oldal, formátuma B5 (165x235 mm). Az általános részek és a fajok leírásán kívül magas színvonalú képek is segítik a gyűjtőket a határozásban (kb. 120 fotó). A könyv várható ára 3 000 Ft. (önköltségi áron megrendelőinknek), szerkesztőségünk címen előjegyezhető. A megjelenés után utánvétellel küldjük a postaköltség felszámításával.

Tájékoztatásul közöljük, hogy megbízott magfelelősünk Szani Károly (Debrecen 4032 Lehel u. 10 sz. XIV/111 sz. Tel: (52) 439-479.) A felajánlott magküldeményeket a fenti címre szíveskedjenek küldeni.

27. *Euphorbia caput-medusae*

Fotó: Somogyi József

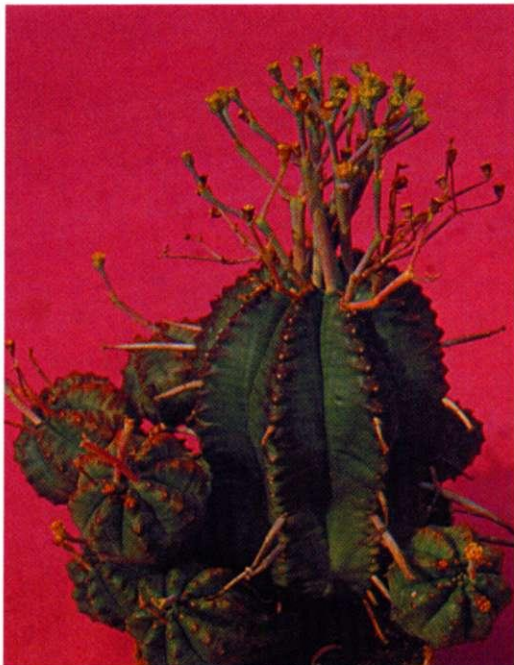
28. *Euphorbia millii* v. *splendens*
(sárga virágú forma)

Fotó: Nagy Imre

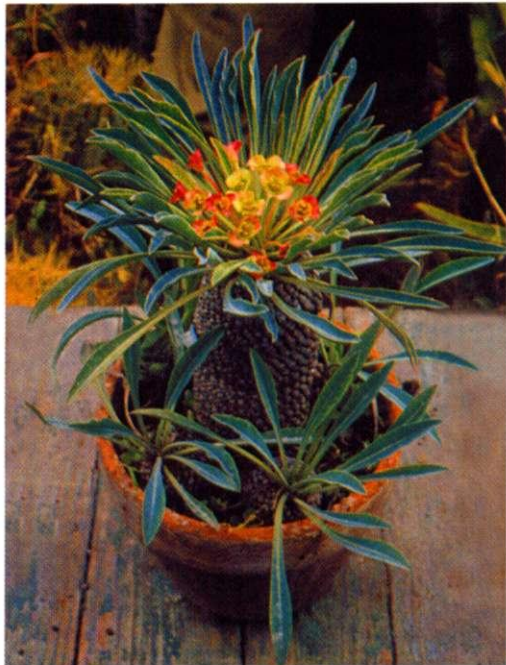
29. *Euphorbia millii* v. *splendens*

Fotó: Nagy Imre

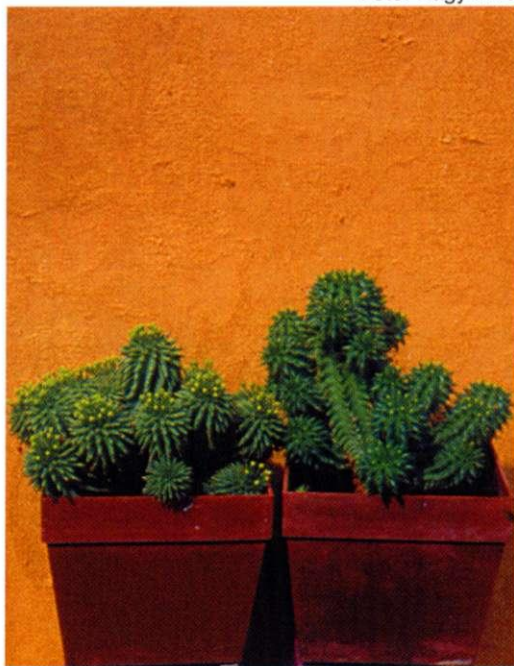
30. *Euphorbia meloformis*

Fotó: Nagy Imre

31. *Euphorbia bubleurifolia*

Fotó: Nagy Imre

32. *Euphorbia suzannae*

Fotó: Nagy Imre

33. *Euphorbia lactea*

Fotó: Nagy Imre

AZTEKIUM - a Romániai Kaktuszgyűjtők Egyesülete

Zusammenfassung: Der Autor stellt den rumänischen staatlichen Kakteenverein mit dem Sitz in Szatmárnémeti und dessen einige Mitglieder vor.

Abstract: The writer of this article introduces the Romanian Association sitting in Szatmárnémeti, which is already well known in country-wide. He introduces some of its appreciated members, too.

Mint köztudott, mindenhol vannak olyan emberek, akik szeretik és gyűjtik a kaktuszokat, így nálunk, Romániában. Egy bizonyos idő után egyre több növényre van igényük és arra, hogy minél többet tudjanak meg a kedvenceikről.

Sajnos, nem sok szakirodalommal büszkélkedhetünk (csak 2-3 könyv jelent meg eddig) és ez az oka annak, hogy sokan csak nehezen tudnak előrehaladni a kaktuszgyűjtésben.

Amikor már kezdtünk újabb gyűjtőket megismerni, rájöttünk, hogy ha együtt, közösen teszünk valamit a céljaink megvalósításáért, akkor könnyebb lesz, mintha mindegyikünk külön-külön tesz erőfeszítéseket, így közösen, a tapasztaltabb „idősebb” gyűjtőtől sok új dolgot tudhatunk meg és persze új növényeket beszerezhetünk.

Eleinte nagyon nehéz volt. Sokszor már annak is örültünk, ha egy új gyűjtőt fedeztünk fel, esetleg látogattunk meg. Végül is megtudtuk, hogy a fővárosban, Bukaresten van már egy Kaktuszgyűjtő Egyesület, amelynek a neve „Exoplant”, és rövidesen mi is a tagjai lettünk. De mivel tőlünk a fővárosig elég nagy a távolság, az idő haladtával már nem tudtunk úgy részt venni az egyesület programjában, ahogy szeretnénk volna, és úgy döntöttünk, hogy megalakítjuk az egyesület egy helyi szervezetét, amelynek a székhelye Szatmárnémetiben (SATU MARE) volt, és nagyjából az erdélyi tagokat foglalta magába. Elég jól indultunk, és az általunk szervezett rendezvények (kiállítások, előadások, találkozások, kirándulások) felülmúlták a fővárosi szervezet munkáját, ahol a tagok között egészségtelen versengés, irigykedés, önzés uralkodott. Nem szerveztek semmi rendezvényt, ez pedig oda vezetett, hogy a főegyesület lényegében megszűnt. Mi pedig tovább szeretnénk volna folytatni az eddig elkezdett programjainkat, és úgy döntöttünk, hogy egy teljesen új egyesületet fogunk létrehozni. Sok megbeszélés után az új egyesületnek, az „AZTEKIUM” nevet adjuk. Úgy szeretnénk volna, és gondolom sikerült is, hogy egy ritka szép kaktuszfaj legyen a jelképe a tevékenységünknek, és a kívülállókna is mondjon a név valamit. Például, ha az aztékokra gondolunk, Mexikó jut az eszünkbe, sok kaktuszfaj őshazája.

Az „AZTEKIUM” Kaktuszgyűjtő Egyesület székhelye Szatmárnémetiben van, találkozásainkat is itt tartjuk. Az elnökünk, Savu Mircea úr is itt lakik, de az egyesület vezető tagjainak nagy része is.

A tagjaink az ország területén szétszórva megtalálhatók, sokan a volt egyesületből jöttek át hozzánk.

A tevékenységünk lényege: a kaktuszok gyűjtése, a róluk szóló ismeretek terjeszté-

tése főleg az érdeklődő személyek részére, a fajok megismerése és szaporítása, hogy minél többen tudjanak gyönyörködni bennük.

Minden hónap harmadik keddjén találkozunk, legtöbbször Szatmárnémetiben, de más városokban, Nagybányán (Baia Mare), Nagyváradon (Oradea) is szervezzünk ilyen találkozásokat előzetes egyeztetéssel, hogy így minél közelebb kerülhessünk a tagokhoz. Évente több alkalommal szervezünk, kaktuszkiallítást. Tavasszal Szatmárnémetiben, ősszel Nagybányán és ezenkívül más városokban is részt veszünk, az egyesület nevében, több virágkiállításon. Szervezünk közös kirándulásokat is, amelyek alkalmával vagy botanikus kertet vagy magángyűjtőket látogatunk meg, úgy Romániában, mint Magyarország területén is. Előadásaink is vannak, ahol híres vendégek mutatják be a kaktuszokról vagy élőhelyekről szóló készült képeiket. Így nagyon sok új dologgal ismerkedhetünk meg.

Egy pár szóban szeretném leírni néhány romániai gyűjtemény tulajdonosát.

Romániában az egyik legrégebb gyűjtemény a „Vida Géza gyűjtemény”, amely egy híres szobrászművész tulajdona volt, aki a képzőművészeti kiállításaiával végigjárta a világot és mindenhol, a hobbijának hódolva, kaktuszokat hozott. A művész a 80-as évek elején hunyt el, ekkor talán ez volt a legnagyobb és leghíresebb gyűjtemény Romániában. Az akkori kaktuszgyűjtők közül nagyon sokan megfordultak Vida Gézánál, ahonnan tapasztalatot és növényeket is szerezhettek. A művész a természet szobrászatát látta a kaktuszaiban és jobban szeretett adni, mint kapni. Halála után a gyűjtemény egy része (ami nem pusztult el) ott maradt egy pár évig a művész házában. Idővel a megyei múzeum vette gondozásába, és azóta is a múzeum tulajdonában van. Nehézségek adódtak és így, a polgármesteri hivatal segítségével, a városi kertet egy üvegházában kaptak elhelyezést. Személyesen 1987 ősze óta foglalkozom a Vida Géza- gyűjtemény gondozásával, igaz, nem nagy sikerrel, mert mindenfelől csak ígérik a támogatást, amely szerint épülni fog egy mini botanikus kert szerű létesítmény, amelyben helyet kap majd ez a gyűjtemény is, de az eddig csak a tervek szintjén marad meg. Mivel ennél a gyűjteménynél dolgozom, volt lehetőségem megismerkedni sok emberrel, közöttük kaktuszgyűjtőkkel is, kikkel sok érdekes és hasznos beszélgetést folytattunk. Felújítottam az otthon lévő magán- kaktuszgyűjteményemet és nemrég sikerült befejeznem egy saját új kicsi üvegházat is.

Az elsők között, akivel megismerkedtem, Nevezi János volt, ki azóta az egyik legjobb barátom lett. A romániai kaktuszgyűjtők tábora nagyon sokat köszönhet neki. Ő volt az, aki összefogta az ország különböző helyein lakó gyűjtőket, ahogy megtudott egy új címet, nevet, felvette vele a kapcsolatot és alkalomadtán már találkozott is velük. Ezt a tevékenységet a mai nap is folytatja, igaz, most egy kicsit megnőtt a mozgásterülete, mivel tagja a Magyarországi Kaktuszgyűjtők Egyesületének is (MKOE) és a magyarországi tagok, ismerősök nagy részével is rajta keresztül lépünk kapcsolatba. A gyűjteménye gondozott, egy erkélynyi területre számítva. Szám és fajgazdagság szerint is jelentősnek mondható a gyűjteménye. Télen a növényeit a zárt erkélyről, beviszi egy fűtetlen szobába. Fő tevékenységei még a magvetések és a Peireskiopsis alanyra történő oltások.

Egy másik fiatalabb kaktuszgyűjtő Nagybányáról, Rajko Attila, nyáron egy fűtetlen üvegházban van a gyűjteménye, télen pedig beviszi az előszobába. Gyűjteménye szép, főleg most, hogy sok új növénnyel gazdagította. Folytathatnám még a nagybányai kaktuszgyűjtők névsorát, amely elég számos, sok kezdővel is közöttük, akik egy pár éve foglalkoznak kaktuszgyűjtéssel, de helyszűke miatt nem mutatom most be őket.

A szatmárnémetiek közül már említettem elnökünket, Savu Mircea urat, aki több évtizede foglalkozik kaktuszokkal, legújabban az Euphorbiák és Agavék is a kedvencei közé tartoznak. Gyűjteményét egy is üvegházban tartja és egy részét nyárára kiteszi a szabadba egy eresz alá. Nagyon barátságos, szeret mindenkivel jó kapcsolatban lenni.

Titkárunk Tar Sándor, aki nagyon sokat tesz az egyesületünk működéséért, több éve kaktuszozik, nyáron az erkélyen tartja növényeit, télire pedig a tömbház ruhaszárítójában helyezi el.

Ugyancsak szatmárnémeti gyűjtőtársunk Harangi József, aki a foglalkozása szerint fémforgácsoló, de már több éve márványból készít esztergált tárgyakat. Gyűjteménye nyáron az erkélyen van, télen pedig a tömbház ruhaszárítójában. Amikor szükség van segítségre, az egész család részt vesz az egyesület tevékenységében.

Szatmárnémetiben lakik Puşcas Iona gyűjtőtársunk is, aki már nyugdíjas és így több időt tud hobbijainak szentelni, amelyek között egyik a kaktuszgyűjtés. Gyűjteménye télen egy üvegházban van, kiállításszerű, nyáron pedig nagyon leleményes módon kialakított polcokon, a kerítés oldalán, üveggel lefedve.

Egyike a régebbi gyűjtőknek Moldovan Iovan, aki a kaktuszok mellett, - igaz van ideje, mivel nyugdíjas - még a repülésnek is szenteli idejét. A növényeit egy üvegházban tartja télen-nyáron, amely a ház oldalához van építve.

Még Szatmárnémetiből, említésre méltó gyűjtőtársam Poyák László, aki a vasútnál dolgozik, és a folyóiratunk szerkesztője.

Latis Constantin, aki nyugdíjas agrármérnök. Igaz, nem túl rég foglalkozik a kaktuszok gyűjtésével, de már szép gyűjteménye van, és amit tesz, azt nagyon szakszerűen és nagyon nagy odaadással csinálja.

Nagyváradról az egyik légrégebbi gyűjtő Miclăuş Gheorghi, aki nyugdíjas optikus s akinek komoly, ritka, idős növényekből álló gyűjteménye van, amelyet egy, az udvarban található üvegházban tart télire, egy kicsit bezsúfolva, nyáron pedig egy részét kihelyezi a kertbe, fólia alá.

Ugyancsak nagyváradi Tóth László, akinek egy közeli kis faluban van földbe süllyesztett üvegháza, ahol a gyűjteményét tartja, és ahol szabadideje legfőbb részét tölti.

Nagyváradon még két gyűjtőtársunk van, Korda Árpád, az egyik, aki növényeit ugyancsak egy közeli kis faluban, szüleinél egy üvegházban tartja és amikor ideje engedi, ott gondozza őket.

Másik gyűjtőtársunk Ardelean Gábor, aki hegedűművész, sokat utazik, sok helyen voltak már koncertjei a világban, a gyűjteményét nyáron kint tartja a szabadban, az ud-

varon, télire pedig beviszi egy száraz pincébe.

Van egy gyűjtőtársunk, Kovács József, aki tanár egy kis faluban és a környékbeli fiataloknak próbálja bemutatni és velük is megszerettetni ezeket a csodálatos növényeket, a kaktuszokat. Gyűjteménye a Nagyvárad melletti Kőbölkuton (Cubulcut) van.

Végül, de nem utolsósorban, szeretném megemlíteni két hölgy tagját is egyesületünknek, névszerint Pontos Rozáliát és Papp Anna-Máriát, akik Köröskisjenőben (Chişineu-Criş) laknak, és tudtommal nemrég foglalkoznak a kaktuszozással, de már kezdőknek nem mondhatók. Nagy odaadással gyűjtik és figyelik a kaktuszokat, amikor tehetik, részt vesznek az egyesület kirándulásain, összejöveleiben.

Nem hagyhatom ki a felsorolásból Szabó Gábor barátomat, aki egy kicsit távolabb lakik tőlünk, Brassó (Braşov) mellett. Szecseleváros-ban (Săcele), nyugdíjas, épülettervező, és egy szép gyűjtemény tulajdonosa, annak ellenére, hogy az időjárás körülmények, természeti adottságok elég kedvezőtlenek, nagy hideg, párás, nedves levegő, stb. nagyon gondosan tartja növényeit és több évtizede foglalkozik már velük. Nyáron az udvaron kialakított állványokon fólia alatt helyezi el növényeit, télen pedig a ház padlásterében kialakított üvegházban teleteti. Nagyon sok román és magyar nyelvű cikk írója, tudtommal egy könyvet szeretne majd írni a kaktuszokról.

Bocsánatot kérek mindenkitől, akit esetleg kihagytam vagy kifelejtettem. Minden jót, sok sikert kívánok a magyarországi gyűjtőknek is, a kaktuszok gyűjtésében és nevelésében.

Lőrinc István

Baia Mare 4800

Str. Creşelor 18

România

☎ 00-40-62-212-478

Hosszabb előkészítés eredményeként létrejött az együttműködési megállapodás az AZTEKIUM Romániai Kaktuszgyűjtők Egyesülete, a NYÍREGYHÁZI KAKTUSZGYŰJTŐK KLUBJA valamint a DEBRECENI KAKTUSZGYŰJTŐK KÖZHASZNÚ EGYESÜLETE között.

Ezzel is szorosabbá szerettük volna tenni a kaktusz- és egyéb pozsgáskedvelők barátságát, együttműködését, feledve a határokat, saját honi részről vállalva az intenzív kapcsolattartást. Szeretnénk a Romániában élő kaktuszosokról minél többet ismertetni Magyarországon és más, határokon túl élő gyűjtőtársakról és olvasóinkról, hogy ennek ismeretében közvetlen kapcsolatok is létrejöhessenek egyes gyűjtőtársak között.

Elsőként az AZTEKIUM egyesület bemutatását kértük, s meg is kaptunk, amit közé tettünk. Következőben megemlékezéseiket közöljük a régi öregekről. További számainkban az egyesület munkáját, és egyes gyűjtők részletesebb bemutatását is vállaljuk, valamint mindazt, ahogyan és amilyen körülmények között gyűjtik és nevelik szeretett növényeiket.

Sikerült személyesen is meglátogatnunk egy pár gyűjtőt – kezdetként –, valamint a Nagybanán a múzeumban szeptember 9-17. között rendezett igen színvonalas kiállításukat.

Bízva a további és fejlődő együttműködésben!

Tisztelettel

Molnár Imre

Szerkesztőségi titkár

K a k t u s z o s – s u l i

Zusammenfassung: Der Autor fasst die Möglichkeiten der Entwicklungen eines Sammlers, die auch für die Panelwohnungen geeigneten Kakteen- und Sukkulantenarten und deren Haltungweise zusammen.

Abstract: The author sums up the possibilities how you can develop your collection of cacti in a flat in a block of flats. What kind of species or genres can be offered for the cactus collectors living in a tempered flat and how they can breed them.

Az egyesület elnöksége már régóta sürgeti egy rovat megindítását, amelyből a kezdő kaktuszgyűjtők ötleteket meríthetnek és sok jó fogásra tehetnek szert a kaktuszgyűjtés terén. Valójában ennek a rovatnak az életre hívását és életben tartását az olvasóknak kell majd biztosítani, hiszen az Önök kérdésein és probléma felvetésein fog alapulni, pontosabban az arra adott válaszokból fog állni. A cím talán egy kicsit bohókás, de saját tapasztalataim alapján a legtöbb „magára hagyott” kezdő kaktuszos végigjárja azt a sokszor tetemes tanulópénzzel járó utat, amelyet leginkább egy iskolához hasonlíthatunk.

Mi is történik a mindent gyűjtő első osztályosok körében. Először is szert tesznek ismerősöktől, nagyszülőktől, esetleg – ritkább esetben – felső tagozatos kaktuszgyűjtőktől néhány nagyon elterjedt kaktuszra. Úgy gondolom, hogy a gyűjtők nagy része az általam „nagy mama” kaktuszoknak nevezett növényekkel kezdte (*Echinopsis eyriesii*) és hibridjei, *Mammillaria gracilis*, *Chamaecereus silvestrii*, esetleg néhány *Opuntia* faj). Ezek a növények könnyen tarthatók, sok baklövést elviselnek, de kevesen vannak. Jön az első probléma.

Már néhány éve nevelem őket, de sehogyan sem akarnak virágozni! Ráadásul egy kicsit torz lett az alakjuk.

Azok akik megfogadják más gyűjtők, szakkönyvek, esetleg a hozzáértő eladó tanácsait és a következő évben virágzásra bírják növényeiket, már második osztályba léphetnek. Ebben az időszakban a sikerélmények további növények beszerzését indukálják. Ekkor már beszélhetünk fertőzésről is. Az alsó tagozat legvégén a kaktuszgyűjtő némi jártasságra tett szert. A legtöbb nemzetséget felismeri, sok gyűjteményt és sok növényt látott, és valamilyen szempont szerint kezdi rendezgetni meglévő növényeit, illetve tervezgetni, milyen „típusú” növényeket szeretne még beszerezni.

A következő lépcső a szaporítás igénye (felső tagozatba lépett). Olyan növényeket szeretne beszerezni, amelyek vegetatív úton jól szaporíthatók, hiszen rengeteg sarjat hoznak. A felső tagozatban a továbbképzés a magvetés igényének megjelenése. Először is olyan növényeket igyeksenek beszerezni, amelyek előreláthatólag, úgynevezett öntermékenyülők (erről részletesen később). Vagyis elég egyetlen növény ahhoz, hogy magot tudjon produkálni.

A hatodik osztály után már olyan magvetésről beszélünk, ahol számos saját és más-honnan beszerzett mag jön szóba. A magvetés sikeres és azon ábrándozik, hogy neki már sikerülni fog a legnehezebben csirázó növényeket is magról felnevelni. Akinek már ez is sikerül, az elvégezte az általános iskolát, pontosabban a nyolc osztályos kaktuszos-sulit.

Remélem senkit sem bántottam meg ezzel a skatulyázással. Vannak az országban olyanok akiknek nagyon látványos és érdekes gyűjteményeik vannak, de soha nem vettek magról kaktuszt, és nem is tervezik. Ezen gyűjtők egy része már egyáltalán nem számít kezdőnek, sőt sokszor egy hetedikes, nyolcadikos megrögzött magvető is tanulhat tőlük. Ezek a tapasztalt „öreg rókák” az általam elképzelt kaktuszos-suli olyan kivételeit képezik, amelyek egy bizonyos állomás tökéletesítésében játszanak nagy szerepet.

Az osztályok kialakítása, annak helyessége tehát vitatott. Felmerülhet a kérdés, hogy akkor mi ennek a gyermekes dolognak az értelme. Igazából semmi, csupán játék a gondolatokkal, azzal hogyan fejlődik egy átlagos kezdő kaktuszgyűjtő gondolatvilága, technikája. Mindenkiben él az igény, hogy továbblépjen, de vannak akadályok, amik kudarcokhoz vezethetnek, rosszabb esetben a gyűjtés végét jelenthetik. Nekünk azonban az a célunk, hogy kudarcok helyett sikerélmények érjék az embereket és a „játék” tanulságos és szórakoztató legyen.

Két kérdést válaszolunk meg az alábbiakban. Az egyik, hogy melyek azok a kaktuszok amelyek lakótelepen is jól tarthatók. Ez leginkább az alsó tagozatosok számára íródik, hiszen a régi gyűjtők erre már tudják a választ. A következő kérdés, hogy melyek az öntermékenyülő kaktuszok – sokkal inkább a felsősöket érintik. Mindkét kérdésre adott válasz azonban mondhat újat bárkinek és így mindenkire szól.

Melyek a lakótelepi környezetben tartható kaktuszok?

Ez egy nagyon nehéz kérdés, hiszen ahány lakás, annyiféle tartási körülmény és ezeket összefoglalni nemigen lehet. Egy biztos, akármilyenek is a körülmények a lakásokban, a kaktuszok helye az ablakban (esetleg erkélyen) van, legalábbis vegetációs periódusban. Senkinek sem fog sikerülni a szoba közepén, szekrény polcain vagy tetején talajlakó (ezt azért hangsúlyozom, mert vannak epifita életmódú kaktuszok is, amelyek árnyékosabb helyeken lesznek igazán szépek) kaktuszokat nevelni. És van egy másik arany szabály is, amit szem előtt kell tartani: mindenki a saját kárán tanul. Ezt csak azért jegyzem meg, mert biztosan lesz olyan társunk aki megfogadja az itt felsorolt jó tanácsok valamelyikét és szomorúan tapasztalja, hogy nem válik be. Ekkor sem kell csüggedni. A legjobb amit tehetünk, a növényeink állandó megfigyelése. A növények ugyanis viszonylag gyorsan elárulják, hogy jól érzik-e magukat, vagy ha valami nem tökéletes. Például, ha napos hely ellenére a tenyészcsúcs kivilágosodik és elvékonyodik, akkor sürgősen naposabb-fényesebb helyre kell őket rakni. Ha nyugalmi időszakban megindul a növényünk, akkor tanácsos a legnaposabb helyre rakni, finoman megöntözni, majd rábírní a kényszerpihenőre, ill. pihenőre, pl. a hőmérséklet csökkentésével, stb.

Ha valakinek nincs ablakpárkánya, sem erkélye, akkor az ablak elé telt polc vagy komód teteje is megteszi. Ha az ablaknál megvan a hely vagy van erkély, felmerül a következő kérdés. Milyen kitétségu legyen az általunk kiszemelt ablak, erkély? A legmegfelelőbb a déli vagy a nyugati kitétség. A keleti és főleg az északi fekvés már elég sötét. Ha egészségesen fejlődnek kaktuszaink a következő probléma a teletetés. A sikeres teletetés az esetek legnagyobb részében 5-10 °C közötti hőmérsékleten, lehetőleg minél világosabb helyen történjen. Csakhogy ilyen a legritkább esetben adódik lakótelepen. Ekkor mérlegelni kell. Ha minden szobában állítani tudunk a hőmérsékleten és van olyan helyiség, amelyben létfontosságú a fű-

tés, akkor a legmegfelelőbb egy ilyen fűtetlen szoba. [(*Tapasztalataim szerint egy jó megvilágítású fűtött helység a leghűvösebb, sokszor ez az ablak előtti rész (a hazai nyílászárók szigetelését ismerve) alkalmas bizonyos nemzetségek néhány fajának átteleltetéséhez, ha ott nem magasabb a hőmérséklet 22-23 °C-nál, ill. folyamatosan szárítottuk ki növényeinket és télen egyszer sem öntözzük. Ilyen néhány Turbinicarpus faj, de a Rebutia marsoneri is megtartható fejlődés nélkül és még virágzik is. (A szerk.)*] Ha ezt nem tudjuk megoldani végső esetben az alagsorban lévő garázs vagy kerékpártároló is megteszi, ha fagymentes. Nem nagy baj, ha teljes a sötétség, hiszen ha elég hűvös van (10 °C alatt) – és nem öntözzük, akkor nem valószínű, hogy baj lesz. Azt azonban be kell látnunk, hogy a legnagyobb óvatosság ellenére is elpusztulhat valamelyik növényünk (általában a legféllettebb kincsünk). További kérdés, melyek az ilyen körülmények között leginkább tartható növények.

A növények kiválasztásához tudunk ugyan tippeket adni, de ezek egy adott környezetben nem biztos, hogy beválnak. Itt is a legfontosabb az állandó megfigyelés, főleg a kezdeti időszakban. A kísérletezés a legjobb tanácsadónk. Mindent ki kell próbálni, tartja a közmondás. Nekem például sohasem voltak problémáim a *Lithopsok* tartásával. Amióta azonban fóliában és üvegházban tartom őket, sokkal nagyobb számban tapasztalok pusztulást, igaz már sokkal többen is vannak. Ismerek olyan személyt, akinek nagy álma, hogy *Litopsok*at tartson, de sohasem akar összejönni, pedig állítólag mindenféle tanácsot megfogadott már. Néki is csak azt tudom mondani, hogy kísérletezni kell, ha van türelme hozzá.

Tekintsünk át végre néhány növénynemzetséget, amiket nyugodt szívvel tudunk ajánlani lakótelepi lakásokba is. Ott olyan nemzetségek fognak elsősorban szőba kerülni, amelyek fajai elviselik, sőt igénylik a melegebb (15 °C körüli) teletelési hőmérsékletet. Feltételezem, akik olvassák eme írásomat, már tisztában vannak azzal a „közmondással”, hogy nem minden pozsgás kaktusz, de minden kaktusz pozsgás.

Amikor egy növény, növénycsoport tartási körülményeiről érdeklődünk, mindig érdemes megnézni származási helyét és az ott uralkodó éghajlati sajátosságokat. A közhiedelemmel ellentétben a kaktuszok legnagyobb fajgazdagsággal nem a sivatagokban vannak elterjedve. Pl.: Mexikó legfajgazdagabb területei (magas) hegységi ún. xeromontán* jellegű területeken vannak, ahol inkább sziklagyep* jellegű élőhelyek az uralkodóak. Most az a kérdés, hol is vannak olyan éghajlatú területek amelyek kaktuszai nálunk melegebb körülmények között tarthatók. Ezek a területek Közép- és Dél-Amerika valamint a hozzájuk kapcsolódó szigetvilág trópusi, szubtrópusi* éghajlatú területei. Igen ám, de ezeken a területeken a természetes vegetáció a trópusi esőerdő, ahol csak fán élő (epifiton* életmódú) kaktuszok élnek. A trópusi esőerdők között, de leginkább azok szélein azonban vannak, sokszor óriási kiterjedésű ún. trópusi lombhullató erdők. Ilyen élőhelyeket elsősorban Brazíliában találunk nagy kiterjedésben. Ez a típusú erdő főleg Brazília déli részén fokozatosan átmegy a füves ligetes katinga- vegetáció típusába. Itt már nagy számban élnek kaktuszok. Sokszor a magas fű között, bokrok alján sziklás aljzatú erdei tisztásokon és nem utolsósorban a tengerpartokon. Valójában ezeket a kaktuszokat keressük. Mielőtt rátéménk néhány tetszetősebb nemzetség tárgyalására, meg kell jegyezni, hogy éppen ezek a kaktuszok számítanak sokszor ritkaságnak. Legtöbbször nem azért, mert nehéz a tartásuk vagy nehéz beszerezni a magokat, hanem mert a kaktuszgyűjtemények nagy része nem ezen nemzetségek fogadására van berendezkedve, éppen a teletelési hőmérséklet magasabb volta miatt. Mindezzel csak azt kívánom érzékeltetni, hogy nem biztos, hogy könnyű lesz őket beszerezni, ha valaki ezen növények gyűjtésére „vetemedne.”

A nemzetségek leírásánál eltekintek a részletesebb morfológiai* jellemzésről, azt számos szakkönyvben megtalálhatjuk. Néhány nemzetség tehát:

Melocactus: Közép- és Dél-Amerika, valamint a hozzájuk kapcsolódó szigetvilág trópusi területein elterjedt nemzetség. A kaktuszok körében jól ismert melegigénye miatt, csak kevesen tartanak néhány fajt belőlük. Gyűjtés szempontjából előnyös, hogy nagy részük öntermékenyülő és rendkívül jól kelnek magról, valamint a magoncok sem érzékenyek. Jól tarthatók, ha télen tudjuk a 10-15 °C-os hőmérsékletet biztosítani. Hátrányuk, hogy néhány sajtóságos fajt (pl.: *M. azureus*) leszámítva eléggé hasonlóak egymáshoz és a virágzási korukat sokszor csak 10 év után érik el. A virágok ún. cephalium*-ból törnek elő, kicsik, leginkább lilás-rózsaszínűek. A cephalium azonban kialakulásától a növény pusztulásáig megtartja piros, esetleg más színét, a tövissei és szőrei által. Mindenkinek tudom ajánlani a nemzetséget. Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a nemzetség történetének magyar vonatkozása is van, hiszen a Kubában élő fajok nagy részét Mészáros Zoltán, a Kertészeti Egyetem professzora írta le és ismertette meg a világgal. Ezen fajok beszerzési lehetőségeiről sajnos semmit sem tudok, de mindenképpen érdemes lenne őket minél szélesebb körben elterjeszteni.

Arrojadoa: Szintén cephalium képző fajok alkotta nemzetség Braziliából. Hosszú vékony szárai egy idő múlva elfekszenek. Emiatt sok embernek nem tetszenek, de vannak a nemzetségnek törpe fajai is (pl.: *A. dinae* subsp. *nana*) amelyek „kompakt” külsejük* és rendkívül érdekes virágaik miatt érdemesek a nevelésre. Hazai gyűjtemények nagy részéből hiányzik, magjai külföldről beszerezhetők.

Pilosocereus: oszlopkaktuszok nemzetsége. Ezen név alá korábban a Mexikóban élő fajokat sorolták, de a rendszertan mai állása szerint ide sorolhatók a braziliai fajok is. Leginkább tőből elágazó vékonyabb néha elfekvő fajok alkotta nemzetség. Rendkívül tetszetősek a hamos azúrkék bordák élén lévő areola szőrök, amelyek a cephalium kifejlődése után még nagyobb számban láthatók. Helyigényes, de mindenképp gyűjtésre érdemesek a nemzetség fajai.

Discocactus: Talán a legszebb braziliai, a legritkább és a legnehezebben tartható növénynek számítanak. Legtöbbször lapított gömb alakú fajok tartoznak ide, a virágaik fehérek, nagyok, éjjel nyílnak és rendkívül érdekesek. Tövissziszterük változatos, szintén cephaliumképzők. Sokszor, főleg hazánkban feloltva láthatók. Ezek az egyedek azonban kővérek, nagyok gömbölyűek és tövisaik sem olyan dekoratívak, mint saját gyökéren élő társaiké. A magjai elég jól csíráznak, a magoncok sem különösebben érzékenyek, de nagyon lassan nőnek. Véleményem szerint érdemes valamely „steril” közegben saját gyökéren tartani és tápoldattal szabályozni növekedésüket. Így sokkal könnyebben elkerülhetjük a gombás megbetegedéseket. Haladóknak való növények, ritkaságuk, szépségük és változatos felépítésük miatt mindenkinek tudom ajánlani őket.

Uebelmannia: Igazi kuriózumok. Leginkább oltva tartják és árusítják ezeket a nem mindennapi ritkaságokat. Bár virágaik a kaktuszok között meglehetősen szerények, maga a növénytest azonban annál érdekesebb. Braziliában élő néhány fajból álló nemzetség,

34. *Euphorbia milottii*

Fotó: Somogyi József

35. *Melocactus violaceus* agg.

Fotó: Somogyi József

36. *Discocactus heptacanthus*

Fotó: Papp László

2001 SZEPTEMBER/SEPTEMBER

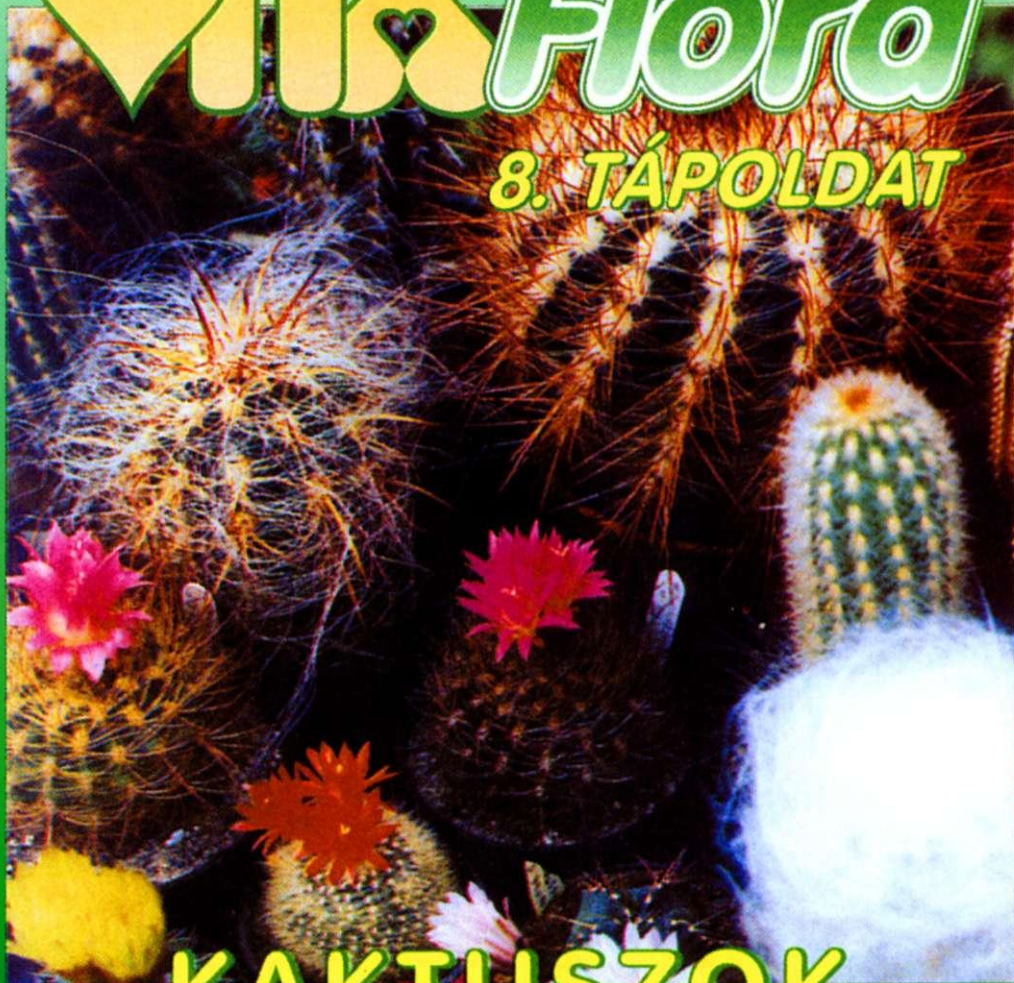
Hétfő	3	Hétfő	10	Szerda	17	Csütörtök	24
Kedd	4	Kedd	11	Csütörtök	18	Péntek	25
Szerda	5	Szerda	12	Péntek	19	Szombat	26
Csütörtök	6	Csütörtök	13	Szombat	20	vasárnap	27
Péntek	7	Péntek	14	Szombat	21	vasárnap	28
Szombat	8	Szombat	15	vasárnap	22	vasárnap	29
vasárnap	9	vasárnap	16	vasárnap	23	vasárnap	30

37. 2000. évi falinaptárminta

Fotó: Horváth László

VITAFlóra

8. TÁPOLDAT

KAKTUSZOK

VITAFLÓRA 8 kaktuszok tápoldata

Összetétel: 3,5% N, 7,5% P, O, 7,5% K O+mikroelemek. Felhasználás: Különféle kaktuszok és pozsgás növények neveléséhez. Biztosítja a növény fejlődéséhez és dús virágzásához szükséges tápanyagokat. Adagolás: 2 liter öntözővízhez 6 ml (1kupak) tápoldat szükséges, nyáron 10-14 naponta. Kerüljük a túladagolást!

Gyártja és forgalmazza:

VITAFLÓRA Kft., 8248 Nemesvámos, Pap I. u. 45. • Tel./fax: (88) 265-902

Kertészeteiket ballonos kiszerezésben kedvező áron kiszolgálunk.

melynek fajai sokszor a sűrű fás vegetáció árnyékában, kvarc alapkőzetben tenyésznek, beszerzése, főleg hazai körülmények között, meglehetősen nehéz.

Néhány pozsgás nemzetség.

Euphorbia: Rendkívül változatos, nagy elterjedésű, a világ egyik legfajgazdagabb nemzetsége. Az Antarktisz kivéve az összes kontinensen megtalálhatók, hazánkban is sok fajuk él. A gyűjteményekben az Afrikából származó szukkulens termetű fajok a legelterjedtebbek, szinte egyetlen gyűjtemény sincs, ahol 1-2 fajtát ne tartanak. Sokuk a megtévesztésig hasonlít a kaktuszokra, bár egy felső tagozatosnak már illik felismerni a nemzetséget, és fajukat elkülöníteni a kaktuszoktól. A legtöbb kaktuszszerű Euphorbia oszlop, csak kevés fajuk gömb alakú és általában ezek a ritkaságok. Virágaik néhány fajt leszámítva nem kifejezetten tetszetősek, aprók. A szukkulens termetű fajok nagy része kétlaki, ami azt jelenti, hogy egy női ivarú virágokkal rendelkező egyed és egy porzós egyed kell a sikeres beporzáshoz. Meglehetősen kevés, nagy magot fejlesztenek, amelyek megérve kirepülnek a toktermésekből. Erre ügyelni kell, ha valaki magot akar „fogni”.

Vannak olyan gyűjtők, akik kifejezetten ennek a nemzetségnek a gyűjtésére rendezkedtek be. Általában a kaktuszokkal együtt tarthatók, de optimálisabb, ha a teleltetési hőmérséklet 15 °C körüli. Nagyon szép és kaktuszok fomagazdagságával vetekedő gyűjteményt lehet belőlük létrehozni. Magjaik általában igen drágák, és nem mindig jól kelnek, de a csírázásnak indult növényt többnyire könnyű megtartani. Leginkább vegetatív úton szokták szaporítani őket, kivéve a gömb termetű fajukat. Levágott és beszárított hajtásdugványai hamar és jól gyökeresednek (frissen vágott vagy megsértett felületeiken tejszerű nedvet = kutyatej engednek, amely enyhén mérgező). Úgy gondolom, hogy a pozsgások között a legkönnyebben tartható fajaik minden kezdőnek sok örömet szerezhetnek. Fajaikon keresztül könnyen elsajátíthatjuk a pozsgás (kaktusz) nevelés fortélyait. Természetesen ne mindjárt a legritkább és legkényesebb fajokat akarjuk beszerezni. Melegkedvelő voltuk miatt sokkal inkább tarthatók panel házi környezetben, mint a kaktuszok.

Pachypodium: Madagaszkár szigetén Nyugat és Dél-Afrikában elterjedt néhány fajból álló nemzetség. Rendkívül érdekes alakjuk (sok fajnak palack alakú törzse van) miatt közkedveltek, bár a legtöbb faj nagyon ritkán látható gyűjteményekben. Tévesen madagaszkári pálmának is nevezik. Valójában a pálmákhoz semmi közük, annál inkább a nálunk is elterjedt kis télizöldhöz (*Vica minor* –meténgfélék családjába). A legelterjedtebb, virágoltokban is sokszor látható faja a *P. lamerei*, a legkönnyebben tartható a nemzetség közel 15 taxonja közül. Nyári növekedésű, melegkedvelő fajok, télen nyugalomra szorulnak és lehullatják leveleiket. Az ősszel leveleik eldobó egyedek tehát nem betegek, csak a megszokott téli nyugalomra készülnek. Innentől kezdve minimálisra kell csökkenteni a locsolást (éppen ne fonnyadjon nagyon a növénytest), mindaddig, amíg élénkzöld nem lesz újra a tenyészcsúcs (valamikor tavasz elején). A lombhullatást a növényeknél általában a napszakok hossza szabályozza, így több víz adásával sem tudjuk megakadályozni a levelek lehullatását, ne is erőltessük tehát.

Haworthia, Gasteria: Mindkét nemzetség a liliumfélék családjába (*Liliaceae*) tartozik. A Fokföldi Flórabirodalom növényei, így Dél-Afrikában kell élőhelyeiket keresni. Élőhelyeiken általában füvek között, bokrok alatt vagy szinte teljesen a földbe húzódnva, nyílt területen is megtalálhatjuk őket.

A *Haworthia*-knak két nagy – morfológiailag jól elkülöníthető – csoportja van. Gyakorlatias szemmel nézve vannak a kövirózsaszzerű, vékonyabb bőrszövetű fajok és vannak az inkább törpe *Aloe*-kra vagy *Agave*-kra emlékeztető keményebb levelű fajok (ez utóbbiak a ritkábbak). Virágzatuk teljesen egységes, első ránézésre egyformának tűnnek kicsiny, érdekes, fehères virágaik. A puhább típusú fajok levélhegyein fényáteresztő (ablakos) sejtek vannak, amelyeknek köszönhetően jut be a betemetett növény asszimiláló⁺ felületéhez a fény. Van közöttük néhány nagyon sajtáságosan kinéző (*H. maughanii*, *H. rucata*), melyek levelei mintha vízszintesen le lennének vágva. Ezen levágott levélhegyek végén vannak az ablakok.

A *Gasteria*-k legtöbb faja jóval nagyobb, mint az előző nemzetség fajai, de még így sem fogják kinőni a lakást. Levelei átellenesen helyezkednek el két sorban, és nyelv alakúak. Virágaik szintén hosszú száron helyezkednek el, de a *Haworthia*-kénál sokkal dekoratívabbak, hiszen piros színűek (nagyon hasonlítanak az *Aloe*-k virágaira).

Mindkét nemzetség fajai az ún. rövidnappalos növények közé tartoznak, ami azt jelenti, hogy a vegetációs periódusban napi 10-11 órán át kapnak fényt. Ez élőhelyeiken és nálunk is a téli, ill. tavaszi hónapokra esik. A probléma azonban az, hogy nálunk a téli hónapokban – főleg, ha tartósan ködös-felhős az égbolt – ennél csak kevesebb időtartamban és főleg az igényelnél jóval kisebb intenzitásban kapnak napfényt. A fény mennyiség ezenkívül tovább csökken a lakásokban. A gyakorlatban ezt az ellentmondásos helyzetet kell ügyesen kezelni. Először is szerencsére a rövidnappalosságuk nem olyan erős, mint más növények esetében, vagyis a nyári időszakban is nevelhetjük, vigyázva arra, hogy túl ne hevüljenek. Illetve közvetlen napfény ne érje őket a déli órákban. A téli időszakot is könnyebben átvészeltetik, ha nem öntözzük őket állandóan (elég havi egyszer-kétszer öntözni). Ha a túlöntözés vagy nem megfelelő talaj használata mellett a gyökereket elveszítik, nem kell megijedni. Átültetéssel a gyökérképződést újra lehet indítani. Szaporításuk nem nehéz, a sarjadó fajok sarjainak leválasztása szinte mindig sikerhez vezet. Szerencsés esetben sikerülhet levéldugványai, illetve magvetéssel is. A magfogáshoz két magról nevelt fajazonos növény egymással való beporozása szükséges. A beporzásnál legtöbbször a virágokat oldalról fel kell hasítani, és lecsípni a portokot, majd a másik növény virágjának bibéjéhez kell dörzsölni. A magvetésnél vigyázni kell a gombákra, és arra, hogy 2-3 levél megjelenéséig nedvesen tartsuk a talajt.

Minden kezdő pozsgáskedvelőnek tudom ajánlani. Nevelésük kevés szabály betartása mellett rendkívül egyszerű. Sajnos - néhány sajtáságos kinézetű ritkaságot kivéve - a nagyobb gyűjteményekből is hiányoznak.

A fentiekben említett nemzetség fajain kívül még nagyon sok olyan pozsgás csoport létezik, ami ajánlható lakótelepi lakásokba. A fentiek a klasszikus példákat jelentik. Aki azonban másféle növényeket akar tartani, annak a továbbiakban is csak azt tudom írni, hogy ki kell mindent próbálni, és kísérletezni kell. Egy kis odafigyeléssel és gyakorlattal szinte bármit meg lehet oldani lakótelepi környezetben is.

Folytatjuk !

Deli Tamás

Gyomaendrőd

* POZSGÁS *

KISLEXIKON

A cikkekben * -gal jelzett kifejezések, fogalmak, nevek szerepelnek a Pozsgás kislexikonban.

Asszimiláció: (lat.): áthasonítás. Az anyagcsere- folyamatok összessége melynek során az élő szervezet a környezetük anyagaiból felépítik testüket.

Cephalium: a kaktuszok csúcsi részén kialakuló, hosszúkas szőr és tövisüstök, ill. ivarérett rész amelyen virágok képződnek. Az oszlopos növekedésükön a csúcs közelében féldoldalt jelenik meg.

Cyphostemma: (görög) A szőlőfélék (Vitaceae) családjának Afrikában (Angola, Szomália, Kamerun, Madagaszkár) élő nemzetsége jelentős fajszámmal, amelynek két tucatti részre szárszukkulens. Ennek a szárnak a mérete fajoként változatos néhány tíz centimétertől több méterig terjed. Levelek is enyhén pozsgásak lehetnek. Termésük bogyó.

Drenázs: Szakaszosan elterített, különböző vastagságú drénrétegek összességét nevezzük így.

Drénrétegek: A víz elvezetésére

szolgáló természetes v. mesterséges közet, törmelékes réteg. Az angol drén szóból származik.

Epifiton: (görög) fenn- v. kinnlakó, olyan életforma kategória, amikor az adott növény más élő, vagy élettelen növényen él, elsősorban mint támasztékon, tehát közöttük csak fizikai kapcsolat áll fenn. A vizet és ásványi anyagokat az esőből és a támasztékul szolgáló növényen összegyűlt szerves anyagokból nyerik. Trópusi epifitumok: broméliák, orchideák, páfrányok. Mérsékelt övi epifitumok: mohák, zúzmók, algák, vajmohák, moszatok.

Glialka: Folyékony halmazállapotú, nem mérgező gyomirtó szer, amely zöld növényi részen szívódik fel és a gyökereket is elpusztítja az anyagcserébe bekerülve.

Habitus: (latin): a élőlények külső megjelenési formája, mint termet, növényeknél lombzat jellege, kéreg színe, korona alakulása, stb.

Humifikáció: (latin) A talajba kerülő szerves anyagok elbomlása és a bomlástermék átalakulása sötét színű humuszanyagokká. A szerves anyag lebomlása levegő jelenlétében, korrhadás, levegő nélkül rothadás. A lebomlási és átalakulási folyamatot baktériumok, penész és sugárgombák segítik elő.

Indukálódás: (latin) külső vagy belső tényezők összessége által kiváltott és elindított jelenség.

Ion: elektromosan töltött atom, molekula, vagy ezek bizonyos csoportja. Ionok keletkezése során elektrohiány v. elektrotöbblet jön létre. Így az ionok töltése mindig az elemi elektromos töltés, azaz $1,6 \times 10^{-19}$ coulomb egész szám többszöröse.

Konglomerátumok: Szilárdra cementált üledékes kőzet, amely 2 mm-nél nagyobb, lekerekített darabokból áll. Az ilyen anyagot kavicskőnek is nevezik.

Kőműrva: Darabos ill. őrlött kőzet, melynek méretei az őrléstől ill. őrléstől függően különböző lehet.

Morfológia: (görög) alaktan: Az élőlények alaktanával, alaki tulajdonságaival, külső felépítésével foglalkozó tudományág. A természetes rendszerekben a külső hasonlóság mértékét a rokonság kifejeződésének tartották, ez azonban nem feltétlenül jelent genetikai kapcsolatot is (pl. konvergancia).

Reverzibilis: (latin) Olyan megfordítható folyamat mely után az eredeti állapotok visszaállítására sem a rendszerben, sem a környezetben maradandó változás nem történik.

Sphagnum: (latin) A lombosmohák osztályának egyik alosztálya. Gyökérzetük nincs, hajtásuk üstökszerű ágcsokokban végződik. Savanyú lápok, láperdők lakói. Az északi vidéken, tundrákon nagy tömegben élnek. Elhalt maradványaikból speciális tőzeg keletkezik. Hazánkban ritkák, főleg maradványlápokban és forráslápokban (pl. Keleméri Mohos tavak).

Sziklagyep: Általában hegyvidéken tömlelkes, sekély talajon kialakuló változatos növényzet minél sekélyebb a talaj, annál döntőbb az alapkőzet minősége a növényzet összetételében. Magyarországon meszes kőzetek a deres csenkesz, szilikátos kőzeten a sziklai csenkesz, dolomit kőzeten ligeti perje és nyúlfarkfű alkot sziklagyepet.

Szubtrópusi: Éghajlati forma, amely a 22-23 szélességi fokok között, a téritők mentén leszálló szélrendszer hatása alatt jött létre. A hőmérséklet magas, de jelentősen ingadozik, alkalmi fagy lehetséges. Két típusa van. Egyik a száraz sivatagi, félsivatagi ahol a csapadék 250 ill. 500 mm-nél kevesebb évente, másik típusa a nedves szubtrópusi főleg szigeteken és trópusi, szubtrópusi hegyvidékeken alakul ki, ahol enyhe a tél, meleg a nyár és egyenletes bő csapadék van, ami évi 1800-11,000 mm is lehet.

Talajkolloidok: A kolloid olyan anyag, amelynek részecskéi nagyobbak az atomnál ill. „átlagos” molekuláknál. Kolloidrendszer jön létre, ha egyik anyag szétoszlik a másikban pl. a füst részecskék a levegőben. A talajban kétféle kolloidnak van nagy szerepe. Egyik a humuszkolloid, másik az anyagkolloid.

Toxicitás: (gör): Egy anyagnak az a tulajdonsága, ill. képessége, amely mérgező hatást vált ki az élő szervezetben. Ez függ a mérgező anyag oldhatóságától és az élő szervezetbe bevitt mennyiségtől.

Voldünger: Szilárd halmazállapotú műtrágyaféleség főleg mikroelemeket tartalmazó.

Xeromontán: (görög, latin) Szárazságot jól tűrő hegyvidéki növények.

Keresek

Megvételre keresem: Borhídi Attila: Kubában térképeztünk. Bp. Gondolat Kiadó, 1974.
Továbbá egyéb kaktuszokkal foglalkozó szakirodalmat gyűjtök. Vétel és csere céljából keresek partnereket! Herczeg István 4200 Hajdúszoboszló, Kőszialja u. 22. sz.
☎ 06-52-360 939

Mint gyűjtő, a gyűjteményem szeretném gyarapítani. Érre csak úgy van lehetőségem, hogy saját termésű magjaimat növényekre cserélném. Kérésre megküldöm a maglistámat. Ily módon fajazonos, névvel ellátott növényeket szeretnék beszerezni: *Astrophytum*, *Cereus*, *Rebutia*, *Thelocactus*, *Stenocactus*, *Gymnocalycium*, *Echinocereus*, *Espositoa*, *Pilosocereus*, *Echinocactus*, *Notocactus*, *Ferocactus*, *Matucana*, *Melocactus*, *Neoporteria*, *Copiapoa*, *Mammillaria* nemzetségekből. Szabó Gyula 3700 Kazincbarcika, Szemere tér 8. II. emelet 7. sz. ☎ (48) 320-951

Megvételre keresek Blossfeldia növényeket. Fajonként 2-2 db-ot vásárolnék
Krapomperger Károly 4405 Nyíregyháza Margareta u. 17/a ☎ (42) 492-028

Megjelent Budai Ferenc növénylistája. Kérésre postázza. Érdeklődni: Budai Ferenc 6343Miske Fő u. 17
☎ (78) 367 075
e-mail: cactus@mail.externet.hu
www.extra.hu/kaktuszbarat/

Cserére ajánlom a következő magokat és növényeket. *Talinum notalensis* *Bowiea nobilis* magot, vagy növényt. *Cedrostis afrikaina* növényt. *Cissus tuberosa* *Plectranthus ernestii* növényt. Cserébe, észak- és dél-amerikai, afrikai, madagaszkári gumós, kaüdexes növényt vagy magot kérek. Épresi László Komárom 2900 Barcsa u. 6. ☎ 06-34- 340-025

Egyesületünk tervezett különszámához *Melocactus* és *Gymnocalycium* fajok jó minőségű fotóit kéri a tisztelt gyűjtőtársaktól, a szerkesztőség címére

A DEBRECENI KAKTUSZ-GYŪJTŐK KÖZHASZNÚ EGYESÜLETE várja azon adományozó, segítőképz tagjait és szimpatizáns gyűjtőtársak jelentkezését, akik magadományaikkal támogatni tudják folyóiratunk számos nyomtatását. A felajánlások lehetnek kaktuszmagok, afrikai és egyéb, más pozsgásmagvak. Az adományokat a szerkesztőség címére köszönettel várjuk.

Egyesületünk magfelelőse.

Szani károly

Elfogadható áron keressük:
Csili Kaktuszkedvelő Szakkör Tájékoztatóját 1966-1979 Bp.
Hajdú-Bihari Kaktuszkedvelők Tájékoztatóját 1971-72, 1975-76. Debrecen.
Kaktusz-Világ 1971-1979. Bp. Debrecen.
Kakteen und andere Sukkulente-t 1949-1971, Stuttgart.
Ajánlatokat a szerkesztőség címére kérjük.

Kínálok

Felkínalom megvételre kb. 4000 szem ALOE VARIEGATA magot, 1 Ft/szem.
Papp Sándor 5400 MEZŐTÚR XXII. u. 8. sz. ☎ (30) 294-2542

Egyesületünk falinaptár tervezete elkészült. Mérete A3 (297 X 420 mm). Kalkulált ára 600 Ft + postaköltség.

A naptár egy oldalát 37 sz. kép-ként bemutatjuk.

Kiadni csak akkor tudjuk, ha legalább 1500 megrendelést összegyűjteni.

Kérjük T. olvasóinkat, hogy aki meg szeretné rendelni és eddig nem jelezte igényét az legkésőbb november 20-ig juttassa el a szerkesztőség címére.

Reklámlehetőségeket biztosítunk kaktusz és egyéb pozsgás növények tartásával kapcsolatos témakörökben.

Áraink példányszámonként:

Fekete-fehér:

12,5x17,5 cm = 7 000 Ft

12,5x8,5 cm = 3 500 Ft

6,0x8,5 cm = 2 000 Ft

Szines:

12,5x17,5 cm = 10 000 Ft

12,5x8,5 cm = 5 000 Ft

6,0x8,5 cm = 2 500 Ft

Keresek-kínálok rovatban

Tisztelt olvasóinknak biztosítunk gyűjtői tevékenységükhöz kisebb hirdetési lehetőséget, közlendőik közreadását. Minden megkezdett 10. sor 200 Ft.

Folyóiratunkban várunk téli pozsgás növényekről szóló publikációkat, amelyek sziklakertben tarthatók.

Tartalomjegyzék

Inhaltsverzeichnis, Table of contents

- Szerkesztői üzenet: Tenni akarástól „megterhelten”** Papp László 113
L. Papp: Vorwort des Chefredakteurs:
L. Papp: Editor's message:
- Egy parányi hercegség hatalmas sziklakertje** Tóth Norbert 114
N. Tóth: Der riesige Felsgarten eines winzigen Herzogtumes
N. Tóth: The huge rock garden of a tiny duchy
- Folyóiratszemle** Papp László 118
L. Papp: Zeitschriftenschau (B. C. and S. J. 2. 2000)
L. Papp: Journal Review (B. C. and S. J. 2. 2000)
- Oltás Echinopsis oxigona-hibridekre** Rigerszki Zoltán 119
Z. Rigerszki: Propfung auf Hybriden von Echinopsis oxigona
Z. Rigerszki: Grafting on the hybrids of Echinopsis oxigona
- Notocactus nemzetségről 6. (A természetes taxonok és cultivar.-ok részletes leírása 5.)** Rácz László 121
L. Rácz: Über die Gattung Notocactus (Teil 6). (Die detaillierte beschreibung der natürlichen Taxen und der Kultivaren 6.)
L. Rácz: The Notocactus genus (part VI) (Full description of natural taxons and cultivars 5.)
- A sziklakert (2.)** Ficzere Miklós 129
M. Ficzere: Der Felsgarten (Teil 2.)
M. Ficzere: Rock garden (2.)
- Folyóiratszemle** Buglyó Péter 105
P. Buglyó: Zeitschriftenschau (KuaS 11-12./1999–1-3./2000)
P. Buglyó: Journal Review (KuaS 11-12./1999—1-3./2000)
- Kaktuszkiállítás a debreceni Nagyerdőben** Lukoczki Zoltán 137
Z. Lukoczki: Kakteenausstellung im Debrecener Großen Wald
Z. Lukoczki: Exhibition of cacti in the Great Forest in Debrecen
- A tápoldatozás mellékhatása? Ficzere Miklós 139**
M. Ficzere: Nebenwirkung der Bewässerung mit Nährstofflösung?
Bemerkung zu den Mitteilungen in "Debreceni Pozsgás-Tár" 2/2000, Seite 100-104
M. Ficzere: Has the nourishing substance got a by-effect? Some remarks to the article in „Debreceni Pozsgás-Tár” 2000/ 2. : p. 100-104.
- Még egyszer Vitaflóra 8** Rigerszki Zoltán 142
Z. Rigerszki: Noch einmal über die Nährstofflösung "Vitaflora 8"
Z. Rigerszki: About Vitaflóra 8 again
- Könyvismertetés:** Papp László 143
L. Papp: Buchbesprechung (Tony Sato: Kacteen Handbuch)
L. Papp: Book-review (Tony Sato: Cactus Handbook)

Tartalomjegyzék

Inhaltsverzeichnis, Table of contents

Nyílt levél a kaktuszgyűjtő egyesületek vezetőihez <i>Libnár Antal</i> <i>Offener Brief an den Präsidenten von Kakteen-sammler-Vereinen</i> <i>A. Libnár: Warum gibt es immer nur örtliche Kakteenausstellungen?</i> <i>A. Libnár: Open letter to the leaders of cactus collectors' associations</i>	144
Növény ritkaságok: az „ <i>Adenium obesum</i> ” <i>Eperesi László</i> <i>L. Eperesi: Pflanzenraritäten: Adenium obesum</i> <i>L. Eperesi: Plant rarities: Adenium obesum</i>	145
Kaktuszos levelezési listák az Interneten <i>Barna János</i> <i>J. Barna: Kakteen-Briefkontaktlisten im Internet</i> <i>J. Barna: Lists of the addresses on Internet for cactus collectors</i>	147
Euphorbiákról <i>Nagy Imre</i> <i>I. Nagy: Über die Euphorbien</i> <i>I. Nagy: About Euphorbia species</i>	149
AZTEKIUM-, a Romániai Kaktuszgyűjtők Egyesülete <i>Lőrincz István</i> <i>I. Lőrincz: AZTEKIUM, der Kakteen-sammler-Verein in Rumänien</i> <i>I. Lőrincz: AZTEKIUM, the Association of the Romanian Cactus Collectors</i>	153
Kaktuszos-suli <i>Deli Tamás</i> <i>T. Deli: Kakteen-schule</i> <i>T. Deli: School for cactus collectors</i>	157
Pozsgás kislexikon <i>Papp László - Ficzere Miklós - Molnár Imre</i> <i>L. Papp - Ficzere Miklós - I. Molnár: Kleinlexikon für Sukkulanten</i> <i>L. Papp - Ficzere Miklós - I. Molnár: Small Encyclopaedia of Succulents</i>	163
Keresek-kínálok: <i>Molnár Imre</i> <i>I. Molnár: Verkaufs-Angabete</i> <i>I. Molnár: Lock for-offer</i>	165
Tartalomjegyzék	166

Inhaltsverzeichnis

Table of contents

Külső borítókön lévő fotók

Címlap oldal: Részlet a monacói Jardin Exotic-ból

Fotó: Tóth Norbert

Hátsó oldal: 38 39 Folyóiratunk e számában a hátsó oldal képeivel egy rejtvény-sorozat indítunk el. Kérdésünk az, hogy a 38-41. sz. képen látható kaktuszvirágok 40 41 mely fajokhoz tartoznak. Megfejtéseket a következő számban közöljük.

Fotók: Libnár Antal (38, 40, 41)
Papp László (39)

DEBRECENI POZSGÁS-TÁR®
SUCCULENT MAGAZINE OF DEBRECEN (HUNGARY)

Ismeretterjesztő folyóirat (Educational Journal)
Megjelenik évente 4 alkalommal

Főszerkesztő (Managing editor): Papp László biológus-botanikus
☎.: (52) 316-666/20-37 E-mail: plaszlo@dragon.ktte.hu

Kiadja:

a Debreceni Kaktuszgyűjtők Közhasznú Egyesülete
Publish by: Society of (Useful) Cactuscollectors in Debrecen

Szerkesztőség (Editorial office):

4032 Debrecen, Poroszlay út 38. II./5.
Levélcím: 4015 Debrecen, Pf.: 82. ☎ (52) 481-985
E-mail: macko@externet.hu
Technikai szerkesztők: Rácz László, Szani Károly
Szerkesztőségi titkár: Molnár Imre

A szerkesztőbizottság tagjai (Editorial Board):

Buglyó Péter, Deli Tamás, Ficzer Miklós, Molnár Imre, Papp László, Rácz László, Szani Károly

Idegen nyelvi lektorok:

Huczka Gabriella és Pappné Czappán Marianna

Terjeszti (Sell by: Society of [Useful] Cactuscollectors in Debrecen):

A Debreceni Kaktuszgyűjtők Közhasznú Egyesülete
ISSN: 1419-130X

A **DEBRECENI POZSGÁS-TÁR**® jogvédelem alatt áll, a belívek, illetve a képanyag másolása, azok felhasználása a szerzők és a szerkesztőség előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos!
Text and illustration copyright © 1998 DKKE

A folyóirat megjelenését támogatja:

a Kertészet és Szőlészet, a Kertbarát Magazin, Molnár Imre és Papp László

Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét, hogy a közreadott cikkekkel és a folyóirattal kapcsolatos észrevételeiket levélben a szerkesztőség címére szíveskedjenek megküldeni! Folyóiratunkban bárki publikálhat, aki készletét érez magában színvonalas cikkek megírására. Kéziratokat géppel írottan (kézzel írva olvashatóan), mágneslemezen - floppy - tudunk elfogadni, és kérésre azokat visszaküldjük. Egyéb megjegyzések hiányában a szerkesztésben és a tartalom nem érintő szakmai lektorálásban minden jogot fenntartunk! Továbbá a szerkesztőség fenntartja a jogot az illusztrációs anyag pótlására a saját készleteiből.

Nyomdai munkák:

LITOGRAFIA Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft. 4032 Debrecen, Böszörményi út. 68.
Tel/fax.: 532-139 Tel.: (52) 532-472 Mobil.: (06-60) 304-466
Felelős vezető: Vécsei Tibor ügyvezető igazgató
Formátum: A/5 terjedelem: 4,5 (A/5) ív
Készült a MSZ 5601 és 5602 szerint
Debrecen, 2000.

Egyedi képek

- papírra
- textilre (pólóra)
- bögrére

Nyitartartás:
H-P: 8-17
SZ: 9-12

SZÍNES LÉZERNYOMTATÁS ÉS FÉNYMÁSOLÁS

- Számítógépes szerkesztés, tervezés
- Fekete - fehér fénymásolás
- Spirálozás, hőkötés
- Laminálás
- Nyomtatás
- Névjegykártya-készítés
- Kitűzőkészítés
- Szkennelés
- Dianagyítás

Cím: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/C (HALKÖZ)

Tel/fax: (52) 322-916

E-mail: reproexpress@matavnet.hu

